

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 231.

ÅRSBOK 4 (1910): N:o 3.

OM

SVERIGES PRODUKTION OCH KONSUMTION

AF

KALKSTEN, KALK, KRITA
OCH DOLOMIT

FÖRSÖK TILL EN STATISTIK FÖR ÅREN
1906 OCH 1907

AF

HERMAN HEDSTRÖM

MED EN KARTA

Pris 1,50 kr.

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. C.

Afhandlingar och uppsatser.

N:o 231.

ÅRSBOK 4 (1910): N:o 3.

OM

SVERIGES PRODUKTION OCH KONSUMTION

AF

KALKSTEN, KALK, KRITA
OCH DOLOMIT

FÖRSÖK TILL EN STATISTIK FÖR ÅREN
1906 OCH 1907

AF

HERMAN HEDSTRÖM

MED EN KARTA

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911

[103074]

Inledning.

Råämnet kalksten har efterhand i vårt land fått en allt större och större användning och utnyttjas numera i stor skala för ett flertal olika ändamål. Om man undantager kalkstensbrytning för tillverkning af osläckt och släckt kalk, kan man emellertid icke af den befintliga statistiken (Kommerskollegiets årliga berättelser för afdelningen fabriker och handverk) erhålla någon uppfattning om detta råämnes stora betydelse i nationalekonomiskt hänseende. Kalkstenen behandlas nämligen i statistiken icke särskildt för sig, utan är där sammanförd med andra bergarter och ämnen. En del tillverkningar af kalksten förefinnas sålunda under rubriken »stenbrott, stenhuggerier och -sliperier», en annan del under rubriken »andra gödningsämnen», hvarest de behandlas i klump med andra fabrikat, samtidigt som exempelvis den kalksten, som brytes till beskickning vid masugnarna etc., ej alls finnes omnämnd. Den officiella statistiken lämnar sålunda ingen ledning för bedömande af frågorna om, huru mycket kalksten årligen tillgodogöres i Sverige, huru mycket af de olika fabrikaten af kalksten, som tillverkas, och hvar-till dessa användas.

För Sveriges Geologiska Undersökning, som bland sina uppgifter äfven har den att hålla uppmärksamheten riktad »på berg- och jordarternas betydelse i ekonomiskt hänseende», äro nyssnämnda frågor emellertid af mycket stor vikt och betydelse. Med hänsyn härtill var det ju allt skäl att göra ett försök att på frivillighetens väg genom direkta förfrågningar hos respektive firmor söka erhålla de önskade uppgifterna. För detta ändamål utskickades cirkulärskrifvelser och frågeformulär rörande 1906 och 1907 års tillverk-

ningar till de flesta och viktigaste producenterna af kalksten och kalkstensfabrikat, och, för att dessutom erhålla någon uppfattning af konsumtionens storlek i olika fall, utsändes äfven frågeformulär, gällande för år 1907, till konsumenter af ofvanstående tillverkningar, så godt som detta lät sig göra. Emellertid inkommo icke svaren så fullständigt, som man hade hoppats, och det erhållna primärmaterialet är därför särskildt beträffande produktionen ganska bristfälligt och inkomplett. Till de firmor och enskilda, som beredvilligt tillmötesgått vår begäran, frambäras här de förbindligaste tacksägelser.

För att borteliminera luckorna i de inkomna uppgifterna har jag tagit del af till Kommerskollegiet för ofvan nämnda år lämnade primäruppgifter rörande den här afsedda produktionen och med ledning af dessa kompletterat de till Sveriges Geologiska Undersökning inkomna svaren.

De från såväl producenter som konsumenter inkomna uppgifterna visade sig i ett flertal fall inkomparabla, beroende därpå att för t. ex. årstillverkningen af osläckt kalk somliga firmor angifvit densamma i hektoliter, andra i kilogram och åter andra i tunnor etc., oaktadt det i frågeformulären var angifvet, på hvad sätt och i hvilken form produktionen och konsumtionen önskades angifna. Vid genomgåendet af Kommerskollegiets primäruppgifter visade sig detta vara fallet äfven där.

För att få uppgifterna angifna på samma sätt i de olika fallen hafva därför förvandlingar måst göras. Härvid har 1 tunna osläckt kalk ansetts motsvara 1,85 hektoliter; vidare har 1 hektoliter osläckt kalk i medeltal antagits väga 90 kilogram¹) och motsvara 2,75 hektoliter släckt kalk (med 10 % föroreningar) samt 150 kilogram rå kalksten och 0,063 kubikmeter fast kalkstensberg (om skrotet beräknas till 10 % och kalkstenen är 90 %-ig); slutligen har 1 hektoliter släckt

¹ Vid renare kalksorter (t. ex. från Gottland och Skåne) väger 1 hektoliter osläckt kalk 80 à 85 kilogram, under det att vikten hos mindre rena ofta är betydligt öfver 90 kilogram, hvarför talet 90 tagits som medeltal.

kalk antagits väga 42 kilogram och motsvara 0,05454 ton råsten. En ton osläckt kalk kommer sålunda att erhållas af 1,6666 ton råsten och 1 ton släckt kalk af 1,2923 ton råsten.

Resultaten af de gjorda beräkningarna och sammanställningarna meddelas i det följande. De voro i det närmaste färdiga för publicering för omkring två år sedan, men på grund af mellankommande andra arbeten och sjukdom har slutredigerandet af desamma blifvit fördröjt tills nu. Jag hoppas dock att föreliggande redogörelse äfven nu skall kunna vara till någon nytta, äfven trots att den ej kan göra anspråk på att vara närmelsevis uttömmande. Dels torde nämligen de erhållna värdena ej väsentligt skilja sig från de två senare årens, dels kan det å andra sidan hafva sitt stora intresse att erfara, hvilka resultat som erhöles genom det gjorda experimentet (äfven om dessa icke äro absoluta), i all synnerhet som förut intet försök i den vägen gjorts.

De största svårigheterna vid en undersökning som denna yppa sig i att kunna erhålla primäruppgifter från producenterna, och en god del tid har åtgått till brevväxling i berörda hänseende.

Den officiella statistiken bör i alla fall i framtiden kunna erhålla ett mera exakt och fullständigt primärmaterial, sedan 1909 års riksdag beslutat den grundlagsändringen, att statistiska primäruppgifter skola hemlighållas i 5 år, hvarigenom dessa under denna tidrymd förlorat sin karaktär af offentliga handlingar, en omständighet, som bör gynna erhållandet af exakta och fullständiga primäruppgifter.

För lämnad hjälp vid en del förvandlingar och uträkningar står jag i tacksamhetsskuld till statsgeologen ROB. MAUZELIUS.

Stockholm i oktober 1910.

HERMAN HEDSTRÖM.

Produktion.

Det hade varit af stort intresse, om man i efterföljande redogörelse för vårt lands kalkstens- och kalkproduktion hade kunnat lämna uppgift om hvarje firmas produktion, i analogi med hvad förhållandet är i statistiken öfver vårt lands bergshandtering, där såväl uppgifterna öfver malmutvinningen som ock öfver utbytet af kvarts och fältspat angifvas särskildt för hvarje grufva. Ett flertal kalkstens- och kalkproducenter hafva emellertid satt sig däremot och endast lämnat konfidentiella uppgifter. Den enda formen att publicera det insamlade primärmaterialet är då att sammanföra firmorna i vissa grupper, och det naturligaste synes härvidlag vara att sammanföra dem länsvis. Statistiken blir härigenom visserligen icke så uttömmande, som önskligt hade varit, men något annat förfaringssätt har icke stått till buds. En sammanställning af priserna på de tillverkade produkterna från olika trakter hade också erbjudit åtskilligt af intresse, men då tillåtelse att publicera dessa i många fall förvägrats, så har äfven en sådan uteslutits.

Af Kommerskollegiets officiella berättelser för åren 1906 och 1907 kan man, som ofvan nämnts, endast få upplysningar om *kalkbrukens* tillverkningar. För jämförelse meddelas här först ett sammandrag af siffrorna därifrån.

År 1906

tillverkades	2,592,085	hektoliter	osläckt kalk	med ett värde af	2,599,628	kr.
>	152,548	>	släckt >	>	>	>
<hr/>						
Summa	2,744,633	hektoliter		med ett värde af	2,688,549	kr.

År 1907

tillverkades	2,600,093	hektoliter	osläckt kalk	med ett värde af	2,666,643	kr.
>	298,911	>	släckt >	>	>	>
<hr/>						
Summa	2,899,004	hektoliter		med ett värde af	2,808,642	kr.

Tabell öfver kalkbrukens antal inom olika orter, antalet arbetare vid dessa samt tillverkningarnas värde (och kvantitet) åren 1906 och 1907.

(Efter Kommerskollegiets officiella berättelser.)

År 1906.

Kalkbrukens läge.		Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverknings värde. Kronor.
Stockholms län:	Landsbygden	1	32	210,000
Uppsala län:	Landsbygden	1	26	49,900
Södermanlands län:	Landsbygden	1	129	331,500
Östergötlands län:	Landsbygden	2	26	34,377
Kalmar län:	Landsbygden	2	30	63,432
Gottlands län:	Visby	1	1) —	9,470
	Landsbygden	4	62	72,370
Kristianstads län:	Landsbygden	6	64	148,895
Malmöhus län:	Landskrona	2	5	36,400
	Hälsingborg	1	1) —	75,320
	Limhamn	2	28	250,706
	Landsbygden	6	30	195,510
Hallands län:	Landsbygden	1	5	32,257
Älfsborgs län:	Landsbygden	1	24	20,000
Skaraborgs län:	Landsbygden	23	534	648,618
Örebro län:	Landsbygden	10	157	200,598
Västmanlands län:	Sala	3	59	111,230
Kopparbergs län:	Landsbygden	4	62	138,779
Gäflborgs län:	Landsbygden	1	5	7,853
Jämtlands län:	Landsbygden	1	6	29,500
Västerbottens län:	Landsbygden	1	9	21,834
Summa		74	1,293	2,688,549

1) Arbetarne äro upptagna å annan fabriksklass.

Tabell öfver kalkbrukens antal inom olika orter, antalet arbetare vid dessa samt tillverkningarnas värde (och kvantitet) åren 1906 och 1907.

(Efter Kommerskollegiets officiella berättelser.)

År 1907.

Kalkbrukens läge.		Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverkningens värde. Kronor.
Stockholms län:	Landsbygden	1	38	195,800
Uppsala län:	Landsbygden	1	26	44,121
Södermanlands län:	Landsbygden	1	134	325,000
Östergötlands län:	Landsbygden	3	18	27,768
Kalmar län:	Landsbygden	2	30	54,132
Gottlands län:	Landsbygden	4	55	80,185
Kristianstads län:	Landsbygden	5	73	129,704
Malmöhus län:	Landskrona	2	6	36,260
	Hälsingborg	1	8	85,458
	Ystad	1	11	50,000
	Trelleborg	1	2	17,000
	Limhamn	2	34	312,255
	Landsbygden	4	29	166,073
Hallands län:	Landsbygden	1	4	45,714
Älfsborgs län:	Landsbygden	1	21	19,000
Skaraborgs län:	Landsbygden	23	621	678,783
Örebro län:	Landsbygden	11	160	219,346
Västmanlands län:	Sala	3	79	131,509
Kopparbergs län:	Landsbygden	4	28	129,167
Gäfleborgs län:	Landsbygden	1	4	5,205
Jämtlands län:	Landsbygden	1	9	36,223
Västerbottens län:	Landsbygden	1	8	19,939
Summa		74	1,398	2,808,642

Efterföljande tabeller om kalkstens- och kalkproduktionen åren 1906 och 1907 äro upprättade med ledning af de till Sveriges Geol. Undersökning inkomna uppgifterna.

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af rå kalksten år 1906.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverknings- mängd år 1906.	Tillverknings- värde år 1906.
		Ton.	Kr.
Stockholms	2	(1 firma) 500	12,500
Uppsala	1	3,000	—
Södermanlands	3	(1 firma) 50	17,775
Östergötlands	1	3,738	16,500
Kalmar	1	500	4,000
Gottlands	12	132,080	236,044
Malmöhus	2	246,956	610,000
Skaraborgs	7	8,457	21,100
Örebro	9	14,614	35,183
Värmlands	1	5,000	—
Västmanlands	4	15,359	39,781
Kopparbergs	5	35,811	(4 firmor) 34,139
Gäflleborgs	1	6,400	21,120
Jämtlands	2	—	7,324
Summa	51	472,465	1,055,466

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af rå kalksten år 1907.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverknings- mängd år 1907.	Tillverknings- värde år 1907.
		Ton.	Kr.
Stockholms	2	1,025	2,819
Södermanlands	2	—	20,000
Östergötlands	4	8,810	70,759
Kalmar	2	39,842	(1 firma) 15,000
Gottlands	13	63,171	325,174
Malmöhus	2	177,375	686,000
Skaraborgs	10	10,568	37,977
Örebro	6	13,668	34,876
Västmanlands	5	19,785	66,517
Kopparbergs	4	34,022	68,059
Värmlands	1	4,500	—
Gäflleborgs	2	37,020	20,000
Jämtlands	1	—	13,876
Summa	54	409,786	1,361,057

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af
kalkstensmjöl år 1906.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverknings- mängd år 1906.	Tillverknings- värde år 1906.
		Kg.	Kr.
Uppsala	1	600,000	1,500
Östergötlands	2	720,800	4,325
Kalmar	2	(1 firma) 3,339,000	(1 firma) 6,000
Gottlands	2	7,320,000	43,500
Kristianstads	7	26,856,995	161,467
Malmöhus	3	17,942,700	72,900
Skaraborgs	1	1,300,000	11,700
Örebro	2	10,340,000	49,600
Västmanlands	1	—	323
Summa	21	68,419,495	351,315

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af
kalkstensmjöl år 1907.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverknings- mängd år 1907.	Tillverknings- värde år 1907.
		Kg.	Kr.
Uppsala	1	152,500	9,150
Östergötlands	2	703,300	4,500
Kalmar	2	(1 firma) 2,307,440	12,408
Gottlands	2	9,040,000	42,620
Kristianstads	5	29,923,520	126,821
Malmöhus	4	603,590	77,969
Skaraborgs	1	1,300,000	11,700
Örebro	2	457,000	5,850
Summa	19	44,487,350	291,018

Kalkstensmjölet utgöres icke alltid af enbart pulveriserad kalksten. För att hålla mjölet torrt uppblandas det mestadels med osläckt kalk i större eller mindre grad; vanligtvis ingår i kalkstensmjölet omkring 10 % osläckt kalk. Till kalkstensmjöl plägar man äfven hänföra kalkrika jordslag, såsom fin sand och märgel, hvilka tillgodogöras och försäljas för jordbruksändamål. Dessa senare slag hafva af flera orsaker äfven medtagits i tabellerna.

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af
osläckt och släckt kalk i Sverige år 1906.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverk- ningsmängd af osläckt kalk i hektoliter.	Tillverk- ningsmängd af släckt kalk i hektoliter.	Hela kalk- produktionen år 1906 beräknad som osläckt kalk, hektoliter.	Tillverk- ningsvärde af osläckt och släckt kalk. Kronor.
Stockholms	1	114,600	6,800	117,073	210,000
Uppsala	2	49,900	1,560	50,467	51,300
Södermanlands . .	3	186,550	73,900	213,422	333,475
Östergötlands . . .	3	23,718	18,412	30,414	38,556
Kalmar	2	49,717	104,336	87,657	70,039
Gottlands	5	67,992	63,059	90,923	90,592
Kristianstads . . .	8	99,060	300	99,169	167,911
Malmöhus	12	318,843	16,218	324,741	590,331
Hallands	1	16,128	—	16,128	32,257
Älfsborgs	2	30,000	—	30,000	29,000
Skaraborgs	26	1,254,755	64,898	1,278,354	759,832
Örebro	14	316,842	11,300	320,951	257,769
Västmanlands . . .	3	89,419	1,372	89,918	128,031
Kopparbergs	5	112,734	434	112,892	149,254
Gäfleborgs	1	4,300	980	4,656	8,505
Jämtlands	2	30,150	—	30,150	35,000
Västerbottens . . .	1	15,105	1,114	15,510	24,328
Summa	91	2,779,813	364,683	2,912,425	2,976,180

Tabell öfver tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af
osläckt och släckt kalk i Sverige år 1907.

L ä n.	Antal firmor.	Tillverk- ningsmängd af osläckt kalk i hektoliter.	Tillverk- ningsmängd af släckt kalk i hektoliter.	Hela kalk- produktionen år 1907 beräknad som osläckt kalk, hektoliter.	Tillverk- ningsvärde af osläckt och släckt kalk. Kronor.
Stockholms	1	113,550	10,436	117,345	195,800
Uppsala	2	45,522	942	45,865	44,871
Södermanlands . .	1	194,110	75,710	221,641	325,000
Östergötlands . . .	3	19,443	2,784	20,456	27,678
Kalmar	2	42,150	96,065	77,082	68,170
Gottlands	4	77,669	44,273	93,768	79,491
Kristianstads . . .	6	97,191	—	97,191	159,246
Malmöhus	13	346,099	29,139	356,695	662,456
Hallands	1	21,428	—	21,428	45,714
Älfsborgs	1	24,000	—	24,000	20,000
Skaraborgs	27	1,256,525	54,223	1,276,245	743,789
Örebro	14	362,171	8,150	365,134	278,437
Västmanlands . . .	3	55,203	9,519	58,664	134,748
Kopparbergs	5	95,422	475	95,594	129,312
Gäflleborgs	1	1,680	340	1,803	3,280
Jämtlands	1	25,000	—	25,000	40,000
Västerbottens . . .	1	13,000	—	13,000	21,000
Summa	86	2,790,163	332,056	2,910,911	2,978,992

Tabell öfver tillverkningsvärdet af stenindustriella produkter af kalksten och marmor år 1906 (1907).

Stad och län.	Antal firmor.	Årstillverkningens värde i Kr. enligt uppgifter från producenterna för år 1906 (eller 1907).
Stockholms stad	3	590,000
Stockholms län	2	46,400
Södermanlands	2	17,500
Östergötlands	7	541,259
Kalmar	3	44,015
Gottlands	2	88,000
Malmöhus	1	100,000
Skaraborgs	6	172,835
Örebro	3	774,114
Jämtlands	1	40,000
Summa	30	2,414,123

Somliga stenindustrifirmor hafva lämnat uppgifter för 1906, andra för 1907. De erhållna värdena äro därför att betrakta såsom endast ungefärliga. För en del firmor, som utom svenskt råmaterial äfven använda utländskt, lida de uppgifna siffrorna dessutom af det felet, att de omfatta hela årsproduktionen, oberoende af hvilket material som användts. Några specialuppgifter om, i hvilken utsträckning de inhemska råämnena förbrukats, hafva från dessa firmor icke kunnat erhållas.

Tillverkningsmängd och tillverkningsvärde af slammad krita år 1907.

År 1907 försåldes slammad krita till en mängd af 17,464,084 kg., hvilket efter ett medelpris af 2,89 kr. per 100 kg. gör 504,712 kr.

För att erhålla denna kvantitet slammad krita har behöfts cirka 20- å 21,000,000 kg. råkrita, emedan omkring 15 å 20 % bortfalla vid slamningen i form af sand, vatten och andra föroreningar.

I Kommerskollegiets officiella statistik äro kritbrukens tillverkningar sammanförda med kritfabrikernas, hvarför man af denna icke kan erhålla kännedom om, hvarken huru stora mängder råkrita, som brytes i vårt land, ej heller huru mycket slammad krita, som däraf tillverkas, eller värdet på denna industris tillverkningar. Att i statistiken under en kolumn sammanföra en förädlingsprodukt med råvaran är olämpligt.

Tillverkningsmängd af dolomit år 1907.

Dolomit förbrukas hufvudsakligen vid de basiska martin- och bessemerverken (se i det följande under konsumtion). Då emellertid äfven vid en del masugnar och sulfitfabriker understundom begagnats mer eller mindre dolomitisk kalksten och väl äfven dolomit, och man i många fall ej underkastat bergarten en kemisk analys, så kan man icke afgöra, huru mycket verklig dolomit som brutits. Enligt de från järnverken erhållna uppgifterna öfver konsumtionen af dolomit vid dessa för år 1907 har densamma uppgått till 12,104 ton. Den mesta dolomiten har levererats från stebrotten vid Sala i Västmanlands län, men en del har äfven brutits i Örebro och Södermanlands län.

Konsumtion.

För att erhålla en uppfattning om, huru mycket kalksten, kalk etc., som förbrukas vid olika slags tillverkningar och för olika ändamål, hafva uppgifter härom i många fall inhämtats af konsumenterna själfva, hvilka därvidlag visat stort tillmötesgående. Beträffande den kalk däremot, som användes för jordbruksändamål, till murbruksberedning och i garfverier, har denna metod naturligt nog icke kunnat användas. Hvad angår jordbrukskalken levereras visserligen en del af denna genom landtmannaföreningarna i de olika länen, men ett försök, som med hjälp af professor JUHLIN DANNFELT gjordes att på denna väg erhålla de önskade upplysningarna, slog fel, alldenstund det visade sig, att det var jämförelsevis försvinnande små mängder, som köptes för ändamålet med dessa föreningar som mellanhänder.

I de till producenterna skickade frågeformulären var emellertid en fråga inryckt, hvartill den tillverkade och försålda kalkstenen och kalken etc. skulle användas och huru stor procent, som försåldes för de olika ändamålen. Med ledning af de härpå erhållna svaren hafva efterföljande två tabeller rörande kalkförsäljningen, för olika ändamål åren 1906 och 1907 utarbetats, som, om också icke uttömmande, dock angifva, med hvilken storleksordning man har att räkna i de anförda fallen.

Öfriga uppgifter om konsumtionen gälla endast för 1907 och hafva lämnats af konsumenterna själfva.

Tabell öfver den i Sverige år 1906 tillverkade brända

L ä n.	A n t a l			
	Jordbruks- ändamål.	Murbruk.	Trämasse- (sulfat-) fabriker.	Kalksand- tegel- fabriker.
Stockholms	—	—	—	—
Uppsala	—	567	—	—
Södermanlands	—	—	—	—
Östergötlands	—	13,418	—	—
Kalmar	19,133	28,500	—	—
Gottlands	11,400	4,250	7,500	—
Kristianstads	7,097	84,572	—	—
Malmöhus	21,016	213,709	—	23,889
Älfsborgs	—	—	—	—
Skaraborgs	810,896	228,727	66,644	17,605
Örebro	133,942	53,414	21,860	—
Västmanlands	5,499	59,119	—	—
Kopparbergs	28,401	22,011	—	5,000
Gäflborgs	356	4,300	—	—
Jämtlands	—	150	—	—
Västerbottens	14,798	712	—	—
Summa	1,052,538	713,449	96,004	46,494

Tabell öfver den i Sverige år 1907 tillverkade brända

L ä n.	A n t a l			
	Jordbruks- ändamål.	Murbruk.	Trämasse- (sulfat-) fabriker.	Kalksand- tegel- fabriker.
Stockholms	—	—	—	—
Uppsala	—	274	—	—
Södermanlands	—	—	—	—
Östergötlands	—	11,092	—	—
Kalmar	18,662	18,643	—	—
Gottlands	2,647	3,547	—	—
Kristianstads	—	25,350	7,500	—
Malmöhus	118	117,509	—	13,774
Älfsborgs	—	—	—	—
Skaraborgs	747,272	160,601	66,122	3,668
Örebro	218,683	75,273	26,044	1,920
Västmanlands	3,300	6,966	—	—
Kopparbergs	15,413	6,326	—	—
Gäflborgs	—	—	—	—
Jämtlands	—	—	—	—
Västerbottens	10,000	3,000	—	—
Summa	1,016,095	428,581	99,666	19,362

kalkens användning (enligt uppgifter från producenterna).

h e k t o l i t e r, f ö r s å l d a t i l l:

Glasbruk.	Karbid-fabriker.	Diverse kemiska och tekniska fabriker.	Utan närmare specificerad användning, som i allmänhet uppgifvits till	Summa.
—	—	—	117,073 Jordbr., murbr., sulfat o. kalksandteglfabriker.	117,073
—	—	—	— D:o, d:o.	567
—	—	—	212,373	212,373
—	—	—	—	13,418
—	—	—	40,025 Jordbr. och murbr.	87,658
—	—	—	75,273 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl.	98,423
—	—	—	—	91,669
—	—	34,700 (tekn. ändamål).	2,682 Jordbr. och murbr.	295,996
—	—	—	25,000	25,000
3,015	—	2,054 {hvaraf 388 till garfverier och 1,666 till skiffertegl.	67,000 Jordbr., murbr. o. sulfatfabriker.	1,195,941
1,111	—	560 (garfverier).	51,250 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl.	262,137
—	—	—	—	64,618
—	9,200	5,630 (kem. industri).	2,778	73,020
—	—	—	—	4,656
—	—	—	30,000 Jordbr. och murbr.	30,150
—	—	—	—	15,510
4,126	9,200	42,944	623,454	2,588,209

kalkens användning (enligt uppgifter från producenterna).

h e k t o l i t e r, f ö r s å l d a t i l l:

Glasbruk.	Karbid-fabriker.	Diverse kemiska och tekniska fabriker.	Utan närmare specificerad användning, som i allmänhet uppgifvits till	Summa.
—	—	—	117,345 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl	117,345
—	—	—	— m. m.	274
—	—	—	221,641 D:o, d:o.	221,641
—	—	—	—	11,092
—	—	—	39,777 Jordbr. och murbr.	77,082
—	—	—	83,477 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl.	89,671
—	—	—	55,566 Jordbr. och murbr.	88,416
—	—	—	2,682 D:o, d:o.	134,083
—	—	—	24,000	24,000
6,475	—	—	59,638 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl.	1,043,776
982	—	442 (garfveri).	—	323,344
—	—	—	3,394	13,660
—	10,800	916 (kem. industri).	173	33,628
—	—	—	1,804 Jordbr. och murbr.	1,804
—	—	—	25,000 Jordbr., murbr. o. kalksandtegl.	25,000
—	—	—	—	13,000
7,457	10,800	1,358	634,497	2,217,816

Konsumtionen af osläckt kalk för jordbruksändamål, till murbruksberedning och i garfverierna.

År 1906 tillverkades i Sverige 2,912,425 hektoliter osläckt kalk, och af denna kvantitet hafva producenterna enligt föregående tabeller kunnat lämna specifikation på, till hvilket ändamål 1,964,755 hektoliter försåls. Till jordbruksändamål hafva sålunda användts 1,052,538 hektoliter eller 54 % och till murbruksberedning 713,449 hektoliter eller 36,3 %. Om man nu, för att få en ungefärlig siffra på huru mycket osläckt kalk försåls till jordbruksändamål och för murbruksberedning detta år, antager, att de nyssnämnda procenttalen gälla för *hela* årstillverkningen, 2,912,425 hl. osläckt kalk, så erhåller man till resultat, att 1,564,080 hl. konsumerades för jordbruksändamål och 1,057,453 hl. för murbruksberedning år 1906.

Af 1907 års produktion, 2,910,911 hektoliter osläckt kalk, hafva uppgifter erhållits om till hvilka ändamål 1,583,319 hektoliter försåls. Sålunda hafva 1,016,095 hl. eller 64,1 % gått till jordbruksändamål och 428,581 hl. eller 27,1 % till murbruksberedning. Antager man nu äfven här, att samma procenttal gälla för *hela* den år 1907 tillverkade mängden osläckt kalk, 2,910,911 hl., så skulle detta år för jordbruksändamål hafva konsumerats 1,867,081 hl. och för murbruksberedning 788,358 hl.

Dessa siffror kunna naturligtvis endast betraktas som i hög grad ungefärliga, och då uppgifterna för år 1906 äro mera fullständiga, torde de för detta år erhållna talen mera närma sig den verkliga årsförbrukningen för de nämnda ändamålen. I runda tal uttryckt torde man därför kunna säga, att *den årliga förbrukningen af osläckt kalk till jordbruksändamål kan skattas till en och en half million hektoliter och till murbruksberedning till en million hektoliter.*

Hvad beträffar *garfveriernas förbrukning af samma ämne*, så synes den mig kunna skattas till *omkring 2,000 hl. årligen.*

Konsumtionen af rå, pulveriserad kalksten för jordbruks- ändamål.

Det mesta af det i Sverige tillverkade kalkstensmjölet förbrukas för jordbruksändamål. Visserligen försäljes en del råkrossad och pulveriserad kalksten till glasbruken, men då det blott är försvinnande små mängder sådan, som sålts för detta ändamål, redogöres för dessa i samband med glasbruken under rubriken rå kalksten.

Såsom redan i kapitlet om produktion omnämnts, plägar man uppblanda den för jordbruket afsedda pulveriserade kalkstenen, kalkstensmjölet, med omkring 10 % osläckt kalk. Emellertid är detta icke alltid förhållandet. Då här dessutom till kalkstensmjöl äfven hänförts kalkrika jordslag, och då dessa bilda en afsevärd procent af hela produktionen, så torde det vara riktigast och minst felaktigt att anse hela den producerade mängden kalkstensmjöl såsom råsten och helt och hållet frånse den eventuellt i densamma förekommande ringa kvantiteten osläckt kalk.

År 1906 förbrukades sålunda 68,419,495 kg. rå kalksten och år 1907 44,487,350 kg. rå kalksten för jordbruksändamål. Beräknar man huru mycket fast kalkstensberg, som brutits för att erhålla dessa mängder kalkstensmjöl, så får man för år 1906 25,819 och för år 1907 16,788 kubikmeter, hvarvid någon hänsyn till vid brytningen bildadt skrot icke tagits, emedan i detta fall äfven skrotet förbrukas.

Konsumtionen af kalksten och dolomit vid masugnarna och de basiska martin- och bessemerverken år 1907.

För tillverkning af tackjärn fordra en del järnmalmer basiska tillsatser, hvarvid hufvudsakligen användes kalksten men äfven dolomitisk kalksten och dolomit. Samma bergarter förbrukas äfven vid götmetalltillverkningen enligt de basiska martin- och bessememetoderna, hvilka förstnämnda under de senaste åren kommit till allt större och större användning i vårt land.

I vissa fall, t. ex. vid de basiska martinverken, skiljer man skarpt mellan kalksten och dolomit, men då det för öfrigt af de lämnade uppgifterna är svårt att afgöra, om den använda bergarten är en verklig kalksten, en dolomitisk kalksten eller en dolomit, hafva siffrorna för de olika slagen af dessa bergarter i efterföljande tabell slagits ihop under en gemensam kolumn. Under rubriken anmärkningar äro de olika bergarterna specificerade för de verk, som lämnat uppgifter härom.

De fordringar, som för dessa tillverkningar pläga ställas på de nämnda råmaterialen, äro hufvudsakligen följande: högsta möjliga halt af kalk och talk (kalcium- och magnesiumkarbonat ej under 95 %, helst 97 à 98 %), minsta halt af fosfor (ej öfver 0,01 %), svafvel (ej öfver 0,025 %) och oarter såsom kvarts, lerjord etc. (högst 5 %).

Tabell öfver förbrukningen af kalksten och dolomit vid Sveriges masugnar, basiska martin- och bessemerverk år 1907.

Järnverkens läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad kalksten och dolomit år 1907.	Hvarifrån tagas kalkstenen och dolomiten?	Anmärkingar.
Stockholms län.				
Edsbro masugn	Aktiebolaget Flemminge Järnverk (Boxholm), <i>Edsbro</i>	400	Gottland.	
Herrängs 2 masugnar	Herrängs Grufaktiebolag, <i>Häfverösund</i>	1,278	d:o	
Schebo 2 bas. martinverk	Aktiebolaget Flemminge Järnverk (Boxholm), <i>Schebo bruk</i>	1,400	—	{ 450 ton kalksten och 950 ton dolomit.
Uppsala län.				
Gimo masugn	Gimo bruks Aktiebolag, <i>Gimo</i>	53	Uppland.	
Harnäs 2 masugnar	Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, <i>Harnäs</i>	5,000	Gottland. Dalarna.	
Söderfors masugn och bas. martinverk	Söderfors Bruks Aktiebolag, <i>Söderfors</i>	540	Kalksten från Gottland, dolomit från Västmanland.	{ Hvaraf 165 ton kalksten och 235 ton dolomit vid martinverket.
Södermanlands län.				
Forssjö masugn	Öfverstekammarjunkare Frih. Carl Carlsson Bonde, <i>Katrineholm</i>	800	Eget brott.	
Näfvekvärns kupolugn	Näfvekvärns Bruks Aktiebolag, <i>Näfvekvärn</i>	30	d:o	
Stafsjö kupolugn	Stafsjö Aktiebolag, <i>Stafsjö</i>	5	Östergötland.	
Åkers masugn	Lady Augusta Gosling, född Hägerflycht, <i>Åkers Styckebruk</i>	400	Södermanland.	
Östergötlands län.				
Boxholms masugn	Boxholms Aktiebolag, <i>Boxholm</i>	1,962	Östergötland.	
Grafversfors 2 masugnar	Stens Bruks Aktiebolag, <i>Grafversfors</i>	3,000	d:o	
	Transport	14,868		

Tabell öfver förbrukningen af kalksten och dolomit vid Sveriges masugnar, basiska martin- och bessemerverk år 1907.

Järnverkens läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad kalksten och dolomit år 1907.	Hvarifrån tagas kalkstenen och dolomiten?	Anmärkingar.
Jönköpings län.				
	Transport	14,868		
Marieholms masugn . . .	Marieholms Järnverks Aktiebolag, <i>Hillerstorp</i> . .	10	Närke.	
Åminne d:o . . .	Friherre A. M. Lilliecreutz, <i>Kärda</i>	—	—	
Kronobergs län.				
Klafreströms masugn . . .	Kapten J. M. Ekströmer å Fogelfors, <i>Värjö</i> eller <i>Klafreström</i>	—	—	
Kalmar län.				
Ankarsrums masugn och bas. martinverk	Aktiebolaget Ankarsrums Bruk, <i>Ankarsrum</i>	1,400	Södermanland.	} 191 ton kalksten och 328 ton dolomit.
Öfverums masugn	Aktiebolaget Öfverums Bruk, <i>Öfverum</i>	519 167	Södermanland.	
Blekinge län.				
Kallingebasiska martinverk	Kockums Järnverks Aktiebolag (Malmö), <i>Kallinge</i>	260	Gottland.	} Förut har äfven kalksten från Skåne användts. — Använder enligt uppgift ingen dolomit.
Älfsborgs län.				
Gullöfors bas. martinverk	Ingenjör E. Stridsberg (firma Stridsberg & Biörk), <i>Trollhättan</i>	221	} Kalksten från Värmland, dolomit från Västmanland.	} Hvaraf 150 ton kalksten och 71 ton dolomit.
Örebro län.				
Bofors 2 masugnar	Aktiebolaget Bofors-Gullspång, <i>Bofors</i>	3,774	} Eget brott i Västmanland. Egna brott.	
Bredsjö 2 d:o	Aktiebolaget Bredsjö Bruk, <i>Bredsjö</i>	1,556		

Brefvens masugn	Friherre J. Gripenstedt, <i>Kilsmo</i>	900	Kalksten från Närke, dolomit från Närke.	}	
Bångbro 2 masugnar och bessemerverk	Aktiebolaget Bångbro Rörverk, <i>Bångbro</i>	2,500	Västmanland.		
Carlsdals 2 masugnar	Carlsdals Aktiebolag, <i>Carlsdal</i>	1,640	Egna brott i Västmanland och Närke.	}	
Dalkarlslytte 2 d:o	Dalkarlslytte Aktiebolag, <i>Lindesberg</i>	2,965	Egna brott i Västmanland.		
Degerfors 2 masugnar och 4 martinverk	Strömsnäs Järnverks Aktiebolag, <i>Degerfors</i>	5,570	Närke.	}	(Hvaraf 3,910 ton kalksten och 1,660 ton dolomit.
Granbergsdals masugn	Carlsdals Aktiebolag, <i>Carlsdal</i>	800	Egna brott.		
Guldsmedshytte 2 masugnar	Guldsmedshytte Aktiebolag, <i>Guldsmedshyttan</i>	4,000	Västmanland.	}	
Gusselhyttans masugn	D:o d:o och G. Olsson, <i>Gusselby</i>	800	Västmanland.		
Hammarby d:o	Hammarby-Yxe Aktiebolag, <i>Jerle</i>	1,565	Västmanland.	}	Uppgiften är för år 1906.
Hasselfors d:o	Hasselfors Bruks Aktiebolag, <i>Hasselfors</i>	592	Närke.		
Hjulsjö d:o	Aktiebolaget Bredsjö Bruk, <i>Hjulsjö</i>	763	Egna brott.	}	
Hörks d:o	Aktiebolaget Hörks masugn, <i>Bergslags Hörken</i>	454	Västmanland.		
Igelbäckens d:o	Aktiebolaget Aspa Bruk, <i>Laxå</i>	877	Närke.	}	
Klotens d:o	Staten, Arrendator: ingenjör Sven Hallin, <i>Kloten</i>	295	Västmanland.		
Lindesby d:o	Skandinaviska Montanindustriaktiebolaget, <i>Nora</i>	424	Västmanland.	}	
Löa d:o	Guldsmedshytte Aktiebolag och bergsmäni Löa, <i>Rällså</i>	322	Västmanland.		
Röfors d:o	Laxå Bruks Aktiebolag, <i>Laxå</i>	1,324	—	}	
Sikfors d:o	Sikfors Bruks Aktiebolag, <i>Sikfors</i>	1,300	Eget brott.		
Skogaholms d:o	Aktiebolaget Skogaholms Bruk, <i>Svennevad</i>	800	Eget brott.	}	
Skrekarhyttans d:o	Gyttorps Sprängämnes Aktiebolag, <i>Vikersvik</i>	1,667	Västmanland.		
Storå d:o	Aktiebolaget Storå masugn, <i>Storå</i>	1,000	Västmanland.	}	Uppgiften är för år 1906.
Ställdalens d:o	Aktiebolaget Stjernfors-Ställdalen, <i>Kopparberg</i>	1,220	Egna brott.		
Svartå d:o	Svartå Bruks Aktiebolag, <i>Svartå</i>	1,500	Närke.	}	
Säfvenfors d:o	Hällefors Bruks Aktiebolag, <i>Hällefors</i>	1,000	Eget brott.		
Västgöthyttans d:o	Intressenter, bl. hvilka Stadra Akt.-bol. etc., <i>Gyttorp</i>	900	Västmanland.	}	
	Transport	57,953			

Tabell öfver förbrukningen af kalksten och dolomit vid Sveriges masugnar, basiska martin- och bessemerverk år 1907.

Järnverkens läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad kalksten och dolomit år 1907.	Hvarifrån tagas kalkstenen och dolomiten?	Anmärkningar.
Västmanlands län.	Transport	57,953		
Borgfors masugn	Baggå Bruks Intressenter, <i>Baggå</i>	780	Västmanland.	
Engelsbergs och Västanfors 2 masugnar	Fagersta Bruks Aktiebolag, <i>Fagersta</i>	1,522	Kalksten från Dalarna, dolomit från Västmanland.	Hvaraf 119 ton kalksten och 200 ton dolomit.
Fagersta basiska martinverk	D:o d:o d:o d:o	319		
Hallstahammars d:o d:o	Hallstahammars Aktiebolag, <i>Hallstahammar</i>	545	Kalksten från Västmanland, dolomit från Närke.	Hvaraf 244 ton kalksten och 305 ton dolomit.
Högfors masugn	Högfors och Persbo Aktiebolag, <i>Högfors</i>	1,860	Västmanland.	
Karbenings d:o	Surahammars Bruks Aktiebolag, <i>Kärrgrufvan</i>	278	Västmanland.	År 1907 blåstes sista året i denna masugn.
Karmansbo d:o	Karmansbo Aktiebolag, <i>Karmansbo</i>	1,680	Södermanland.	
Lienshytte d:o	Riddarhytte Aktiebolag, <i>Riddarhyttan</i>	1,765	Västmanland.	
Nordansjö d:o	Surahammars Bruks Aktiebolag, <i>Kärrgrufvan</i>	1,384	Södermanland.	
Seglingsbergs d:o	Ramnäs Bruks Aktiebolag, <i>Ramnäs</i>	2,000	Kalksten från Södermanland, dolomit från Västmanland.	Hvaraf 750 ton kalksten och 1,250 ton dolomit. Masugnen nedblåstes i dec. 1907 och är nu nedrifven.
Spännarhytted:o	Surahammars Bruks Aktiebolag, <i>Kärrgrufvan</i>	950	Västmanland.	
Surahammars bas. martinverk	D:o d:o d:o d:o	—	—	Det basiska martinverket var ej i gång år 1907.
Trummelsbergs masugn	Färna Bruks Aktiebolag, <i>Färna Bruk</i>	1,272	Södermanland.	
Vesterås d:o	Vesterås masugns Aktiebolag, <i>Vesterås</i>	2,000	Västmanland.	
Östanfors d:o	Uttersbergs Bruks Aktiebolag, <i>Uttersberg</i>	1,200	Dalarna.	

Värmlands län.				
Björneborgs 2 masugnar	Björneborgs Järnverks Aktiebolag, <i>Värmlands Björneborg</i>	1,430	Värmland.	Vid gång hela året åtgå { 2,200 ton kalksten.
Borgviks masugn	Borgviks Aktiebolag, <i>Borgviks Bruk</i>	1,321	Värmland.	
Brattfors d:o	Brattfors Aktiebolag (Filipstad), <i>Forshaga</i>	160	Värmland.	
Edsvalla d:o	Aktiebolaget Edsvalla Bruk, <i>Edsvalla</i>	500	Värmland o. Dalarna.	
Gustafsfors d:o	Uddeholms Aktiebolag, <i>Geijersholm</i>	234	Eget brott.	
Hagfors 2 masugnar	D:o d:o <i>Hagfors</i>	1,424	Eget brott.	
Långbanshytte masugn	Lesjöfors Aktiebolag (Lesjöfors), <i>Långbanshyttan</i>	700	Värmland.	
Motjärnsbytte d:o	Uddeholms Aktiebolag, <i>Motjärnsbyttan</i>	500	Eget brott.	
Nykroppa 2 masugnar och basiska martinverk	Storfors Bruks Aktiebolag, <i>Nykroppa</i>	1,340	Värmland.	
Saxåhytte masugn	K. K. Karlsson, Saxån, <i>Persberg</i>	340 250	Eget brott.	
Kopparbergs län.				
Avesta 2 masugnar och 3 basiska martinverk	Avesta Järnverks Aktiebolag, <i>Avesta</i>	8,200	Kalksten från Dalarna, dolomit från Västmanland.	Använda såväl kalksten, som dolomitisk kalksten och dolomit.
Billsjö masugn	Skinnskattebergs Bruksägare, <i>Viksberg</i>	1,900	Västmanland.	
Björnsjö masugn	Staten, <i>Smedjebacken</i>	205	Dalarna.	
Domnarfvet 5 masugnar, 2 bas. martinverk och bessemerverk	Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, <i>Domnarfvet</i>	17,670	Kalksten från Gottland och Dalarna (delvis från eget brott i Säter); dolomiten från Västmanland.	Hvaraf 14,800 ton kalksten och 2,870 ton dolomit. Af dolomiten användas 1,500 ton till de bas. martinugnarna och 1,370 ton till bessemerverket.
Fors masugn och bas. martinverk	Garpenbergs Aktiebolag, <i>Fors station</i>	2,000	Kalksten från Gästrikland, dolomit från Västmanland.	
Flatenbergs masugn	Intressenter, <i>Smedjebacken</i>	155	Dalarna.	Hvaraf 149 ton kalksten och 200 ton dolomit för martinverket.
	Transport	113,837		

Tabell öfver förbrukningen af kalksten och dolomit vid Sveriges masugnar, basiska martin- och bessemerverk år 1907.

Järnverkens läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad kalksten och dolomit år 1907.	Hvarifrån tagas kalkstenen och dolomiten?	Anmärkingar.
	Transport	113,837		
Kopparbergs län (forts.).				
Gonäs masugn	Gonäs Masugns Bolag, <i>Sörvik</i>	650	Dalarna.	Hvaraf 581 ton kalksten och 373 ton dolomit för martinverket.
Horndals masugn och bas. martinverk	Horndals Järnverks Aktiebolag, <i>Horndal</i>	1,798	Kalksten från eget brott, dolomit från Västmanland.	
Klenshytte masugn	Axel Nordlanders Sterbhus, <i>Klenshyttan</i>	375	Eget brott.	Hvaraf 200 ton kalksten och 397 ton dolomit för martinverket.
Långshytte 2 masugnar och bas. martinverk	Klosters Aktiebolag, <i>Långshyttan</i>	2,859	Kalksten från eget brott, dolomit från Västmanland.	
Marnäs masugn	Aktiebolaget Ludvika Bruksägare, <i>Ludvika</i>	1,200	Egna brott.	
Norrhyttans d:o	D:o d:o d:o d:o	957	Egna brott.	
Norns d:o	Larsbo-Norns Aktiebolag, <i>Vikmanshyttan</i>	895	Dalarna (delvis från eget brott).	
Nyhammarshyttans 2 masugnar	Nyhammars Bruks Aktiebolag, <i>Nyhammar</i>	1,200	Dalarna.	
Näs masugn	Horndals Järnverks Aktiebolag, <i>Horndal</i>	1,038	Eget brott.	
Smedjebackens bas martinverk	Smedjebackens Valsverks Aktiebolag, <i>Smedjebacken</i>	1,045	Dalarna.	Hvaraf 525 ton kalksten och 520 ton dolomit.
Strömsdals masugn	Gravendals Aktiebolag, <i>Strömsdals Bruk</i>	308	Eget brott.	
Ågs d:o	Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, <i>Svärdsjö</i>	1,000	Gästrikland.	
Gäflleborgs län.				
Axmars 2 masugnar	Borgvik och Ala Nya Aktiebolag, <i>Axmar</i>	500	Gottland.	

Forsbacka 2 masugnar och bas. martinverk	Forsbacka Järnverks Aktiebolag, <i>Forsbacka</i>	1,467	Kalksten från arrender. brott i Torsåkers s:n, dolomit från Västmanland.	Hvaraf 586 ton kalksten och 475 ton dolomit till martinverket.
Gammelstilla masugn	Gammelstilla Aktiebolag, <i>Torsåker</i>	—	—	Nedlagd år 1903.
Hilleviks masugn	Kopparbergs och Hofors Sägverks Aktiebolag (Ockel- bo), <i>Strömsbro</i>	1,100	Gottland.	
Hofors 2 masugnar och bas. martinverk	Hofors Aktiebolag, <i>Hofors</i>	2,798	Kalksten från Penninge kalk- brott, Torsåkers s:n, dolomit från Västmanland.	Hvaraf 1,088 ton dolomit.
Iggesunds 2 masugnar	Aktiebolaget Iggesunds Bruk, Iggesund, <i>Hudiksvall</i> Kopparbergs och Hofors Sägverks Aktiebolag (Ockel- bo), <i>Jädraås</i>	2,400	Gottland och Södermanland.	
Jädraås masugn		1,400	Dalarna.	
Ljusne 2 masugnar	Ljusne-Voxna Aktiebolag, <i>Ljusne</i>	3,000	Dalarna.	
Movikens masugn	Strömsbacka Bruks Aktiebolag, <i>Strömsbacka</i>	340	Södermanland.	
Sandvikens 4 masugnar och 2 bas. martinverk	Sandvikens Järnverks Aktiebolag, <i>Sandviken</i>	5,202	Eget brott.	
Norrbottens län.				
Carlsviks 2 masugnar	Luleå Järnverks Aktiebolag, <i>Luleå</i>	1,100	Gottland.	
	Summa	146,469		

Vid Sveriges samtliga år 1907 i gång varande, närmare 120 stycken masugnar, 26 martinverk och 2 bessemerverk, uppgick förbrukningen af kalksten, dolomitisk kalksten och dolomit till sammanlagdt 146,469 ton. I denna siffra ingå 12,104 ton, som med säkerhet angifvits vara dolomit, hvarför om denna siffra frändrages slutsumman, förbrukningen af enbart kalksten vid dessa verk nämnda år skulle hafva uppgått till 134,365 ton.

Konsumtionen af kalksten och osläckt kalk vid sulfit- och sulfatcellulosafabrikerna år 1907.

Det är icke många årtionden sedan de första sulfit- och sulfatfabrikerna anlades i vårt land. Delary och Vermbols sulfatfabriker byggdes år 1871 och den första sulfitfabriken, Billeruds, år 1883. För närvarande finnas 53 sulfitfabriker och 17 sulfatfabriker.

Det är ganska afsevärda mängder kalksten och osläckt kalk, som åtgå vid dessa tillverkningar, och förbrukningen af dessa ämnen för detta ändamål är alltjämt i stigande, alldenstund flera nya fabriker äro under anläggning och många af de gamla förökad sin årstillverkning.

Vid sulfitfabrikerna användes rå kalksten och vid sulfatfabrikerna osläckt kalk. Då en del af de senare själfva bränna kalkstenen och lämnat uppgifter om huru många ton sådan, som förbrukats, har för enhetens skull all kalkåtgång vid samtliga dessa fabriker beräknats såsom rå kalksten. Huru mycket osläckt kalk den beräknade kalkstenen motsvarar har angifvits under rubriken anmärkningar för de fabriker, som lämnat uppgifter i hektoliter eller ton osläckt kalk.

De fordringar, som vid sulfitfabrikationen ställas på den råa kalkstenen, kunna sammanfattas sålunda: i kemiskt hänseende bör kalkstenen ej i afsevärd grad vara dolomitartad, vara fri från föroreningar af järn samt hålla en hög halt af kalciumkarbonat (öfver 90 %); i fysikaliskt hänseende bör den kunna erhållas i stora stycken, vara hvit, hård men löslig.

Enligt de lämnade uppgifterna åtgå i medeltal omkring 18 % kalksten för tillverkad mängd torr sulfitmassa och omkring 30 % osläckt kalk per ton lufttorr sulfatmassa.

Tabell öfver kalkstensförbrukningen vid Sveriges Sulfit- och Sulfatcellulosafabriker år 1907.

Fabrikernas läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hvarifrån tages kalkstenen (kalken)?	Anmärkingar.
Stockholms län.				
Forsmarks (Johannisfors Sulfatfabrik	Aktiebolaget Forsmarks Bruk, <i>Forsmark</i>	3,200	Egna kalkstensbrott.	
Uppsala län.				
Skutskärs Sulfat- och Sulfitfabriker	Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, <i>Skutskär</i>	6,550	Gottland.	
Södermanlands län.				
Verbols Sulfatfabrik . .	Verbols Fabriks Aktiebolag, <i>Katrineholm</i>	2,876	Södermanland.	Uppgiften är för år 1908, men för år 1907 användes ungefär lika mycket.
Östergötlands län.				
Fiskeby Sulfitfabrik . . .	Fiskeby Fabriks Aktiebolag, <i>Fiskeby</i>	800	Gottland.	
Holmens >	Holmens Bruks och Fabriks Aktiebolag, <i>Åby</i>	950	D:o	
Ljusfors >	Ljusfors Aktiebolag, <i>Skärblacka</i>	400	Gottland och Södermanland.	
Skärblacka >	Skärblacka Aktiebolag, <i>Skärblacka</i>	720	Gottland.	
Jönköpings län.				
Brusafors Sulfitfabrik . .	Aktiebolaget Brusafors-Hällefors, <i>Mariannelund</i> . .	—	Södermanland.	Fabriken nedbrann 1906 och uppbyggdes igen år 1908. Årlig åtgång omkr. 550 ton.
Munksjö Sulfit- och Stöds- torps Sulfatfabrik	Munksjö Aktiebolag, <i>Jönköping</i>	3,300	Gottland och Närke (urkalk).	
Nynäs Sulfitfabrik	Arvid Svensson (Norrköping), <i>Bunn</i>	80	Gottland.	
Os >	S. Berglund, Os Bruk, <i>Bor</i>	600	Södermanland.	
Transport		19,476		

OM SVERIGES PRODUKTION OCH KONSUMTION AF KALKSTEN M. M.

Tabell öfver kalkstensförbrukningen vid Sveriges Sulfit- och Sulfatcellulosafabriker år 1907.

Fabrikernas läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hvarifrån tages kalkstenen (kalken)?	Anmärkingar.
Jönköpings län.				
Rydö Sulfitfabrik	Transport Rydö Bruks- & Fabriks Aktiebolag, <i>Rydö Bruk</i>	19,476 2,200	Gottland och Skåne. Närke (urkalksten).	{ På grund af ombyggnad stod fabriken stilla under en del af år 1907. Årlig åtgång omkr. 100 ton.
Torsviks »	Torsviks Aktiebolag, <i>Smålands Taberg</i>	55		
Kronobergs län.				
Böckholms Sulfitfabrik	Aktiebolaget Malmö Snickerifabrik, <i>Braås</i>	580	Skåne.	
Delary Sulfatcellulosafabrik	Svenska Sulfatcellulosa Aktiebolaget, <i>Elmhult</i> ; arrenderas af Strömsnäs Bruks Aktiebolag, <i>Strömsnäs Bruk</i>	3,000	Skåne.	{ Ellerenligt uppgiften 1,800 ton osläckt kalk ».
Konga Sulfitfabrik	Kockums Järnverks Aktiebolag, <i>Konga</i>	745	Gottland.	{ Därjämte användes 350 hl. osläckt kalk (eller 52 ton kalksten) till pappers-tillverkning.
Lessebo »	Lessebo Aktiebolag, <i>Lessebo</i>	400	Gottland.	
Kalmar län.				
Eds Sulfatcellulosafabrik	Eds Cellulosafabriks Aktiebolag, <i>Eds Bruk</i>	2,500	Gottland.	
Storebro Sulfitfabrik	Storebro Aktiebolag, <i>Storebro</i>	85	Västergötland.	
Hallands län.				
Oskarströms Sulfitfabrik	Oskarströms Sulfit Aktiebolag, <i>Oskarström</i>	—	Gottland.	{ Fabriken anlades år 1907. År 1908 användes 1,500 ton kalksten.
Göteborgs och Bohus län.				
Munkedals Sulfitfabrik	Munkedals Aktiebolag, <i>Munkedal</i>	40	Skåne.	
Mölnåls »	Aktiebolaget Papyrus, <i>Mölnåls</i>	360	D:o	

Älfsborgs län.				
Bengtsfors Sulfitfabrik	Uddevalla Sulfitaktiebolag, <i>Bengtsfors</i>	2,000	Skåne.	} Eller enligt uppgiften >26,000 hl. osläckt kalk >.
Billingsfors Sulfatfabrik	Billingsfors Aktiebolag, <i>Billingsfors</i>	3,900	Västergötland.	
Fengersfors »	Fengersfors Bruks Aktiebolag, <i>Tösse</i>	840	D:o	} Eller enligt uppgiften >5,600 hl. osläckt kalk >.
Gustafsors (Skåpafors) Sulfatfabrik	Gustafsors Fabrikers Aktiebolag, <i>Gustafsors</i>	3,615	D:o	
Göta Sulfitfabrik	Sulfitaktiebolaget Göta, <i>Göta</i>	2,164	Västergötland.	} Eller enligt uppgiften >24,100 hl. osläckt kalk >.
Lilla Edets »	Lilla Edets Pappersbruks Aktiebolag, <i>Lilla Edet</i>	900	Skåne.	
Långeds »	Långeds Aktiebolag, <i>Långed</i>	400	Västergötland.	} För sulfitfabriken åtgingo 280 ton rå kalksten och för sulfatfabriken 6,736 hl. osläckt kalk.
Vargöns Sulfat- och Sulfitfabriker	Vargöns Aktiebolag, <i>Rånnum</i>	1,290	D:o	
Skaraborgs län.				
Habo Sulfitfabrik	S. Berglund (Os Bruk, <i>Bor</i>), <i>Habo</i>	—	—	Ingen uppgift lämnad.
Katrinefors »	Katrinefors Aktiebolag, <i>Mariestad</i>	760	Skåne.	
Tidafors »	Tidafors Sulfitaktiebolag, <i>Uddevalla</i>	600	D:o	
Värmlands län.				
Billeruds Sulfitfabrik	Billeruds Aktiebolag, <i>Seffle</i>	1,988	Västergötland.	} Uppgiften är för 1906, men bör kunna användas för 1907 också.
Brättne »	Sälboda Aktiebolag, <i>Arvika</i>	275	Danmark.	
Bäckhammars Sulfatfabrik	Bäckhammars Nya Aktiebolag, <i>Värmlands Björneborg</i>	833	Västergötland.	} Eller enligt uppgiften >500 ton osläckt kalk >.
Deje »	Aktiebolaget Mölnbacka-Trysil (Forshaga), <i>Deje</i>	8,333	Södermanland.	
Edsvalla Sulfitfabrik	Aktiebolaget Edsvalla Bruk, <i>Edsvalla</i>	—	—	} Fabriken igångsattes år 1907. 1,400 ton kalksten beräknas åtgå per år.
Forshaga »	Forshaga Sulfit-Aktiebolag, <i>Forshaga</i>	2,600	Skåne (Danmark).	
Klarafors »	Aktiebolaget Mölnbacka-Trysil, <i>Forshaga</i>	3,000	Gottland, Skåne o. egna brott.	} Uppgiften är för år 1908, men torde äfven gälla för år 1907.
	Transport	62,879		

Tabell öfver kalkstensförbrukningen vid Sveriges Sulfit- och Sulfatecellulosafabriker år 1907.

Fabrikernas läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hvarifrån tages kalkstenen (kalken)?	Årmärkingar.
Värmlands län.				
	Transport	62,879		
Koppoms Sulfitfabrik . . .	Koppoms Pappersfabriks Aktiebolag, <i>Åmot</i>	500	Västergötland.	Fabriken anlades år 1907. Uppgiften är för år 1906, men torde gälla äfven för år 1907.
Kyrkebyns »	Kyrkebyns Sulfitaktiebolag, <i>Borgviks Bruk</i>	—	—	
Slottsbrons »	Slottsbrons Sulfitaktiebolag, <i>Slottsbron</i>	2,500	Västergötland.	
Stömne »	Aktiebolaget Stömne Sulfitfabrik, <i>Stömne</i>	714	Danmark.	
Stjärnfors Sulfat- och Årås Sulfitfabrik	Stjärns Aktiebolag, (Stjärnfors och) <i>Uddeholm</i>	6,000	Södermanland o. Västmanland.	{ 3,600 ton osläckt kalk är uppgifvet.
Örebro län.				
Frövifors Sulfatfabrik . . .	Frövifors Bruks Aktiebolag, <i>Frövi</i>	2,942	Västmanland.	{ Enligt uppgiften 1,765 ton osläckt kalk. År 1907 åtgick 1,050 ton osläckt kalk och år 1908 1,690 ton.
Laxå Sulfitfabrik	Laxå Bruks Aktiebolag, <i>Laxå</i>	585	Närke (urkalksten).	
Örebro Sulfatfabrik	Örebro Pappersbruks Aktiebolag, <i>Örebro</i>	1,750	Västmanland.	
Kopparbergs län.				
Fredriksbergs Sulfitfabrik	Gravendals Aktiebolag, <i>Fredriksberg</i>	1,000	Egna brott.	{ 815 ton kaustik kalk har uppgifvits.
Grycksbo Sulfatfabrik . . .	J. H. Munktells Pappersfabriksaktiebolag, <i>Grycksbo</i>	1,358	Dalarna (silurkalksten).	
Turbo Sulfitfabrik	Larsbo-Norns Aktiebolag, <i>Vikmanshyttan</i>	712	Gottland och Västmanland.	
Östanfors »	Garpenbergs Aktiebolag, <i>Garpenberg</i>	1,000	Västmanland.	
Gäffleborgs län.				
Bergviks Sulfitfabrik	Bergvik och Ala Nya Aktiebolag, <i>Bergvik</i>	4,800	Södermanland.	{
Mackmyra »	Mackmyra Sulfitaktiebolag, <i>Mackmyra</i>	3,500	Gottland och Västmanland.	

Storviks	Storviks Sulfitaktiebolag, <i>Storvik</i>	5,500	Gästrikland.	För år 1908 och de följande åren beräknas åtgå 2,500 ton.
Ströms	Ströms Bruks Aktiebolag, <i>Ströms Bruk</i>	1,500	Gottland och Södermanland.	
Västernorrlands län.				
	Transport			
Domsjö Sulfitfabrik	Sulfitaktiebolaget Mo och Domsjö, <i>Örnsköldsvik</i>	1,800	Gottland och Södermanland.	För år 1906, och siffran torde gälla äfven 1907.
Essviks	Sundsvalls Cellulosa Aktiebolag, <i>Sundsvall</i>	2,400	Gottland och Danmark.	
Frånö Sulfitfabrik	Frånö Nya Aktiebolag, <i>Frånö</i>	3,505	Gottland.	Fabriken anlades år 1907. År 1908 åtgick 2,591 ton.
Hörnefors Sulfitfabrik	Sulfitaktiebolaget Mo och Domsjö, <i>Örnsköldsvik</i>	3,200	Gottland och Södermanland.	
Kramfors	Kramfors Aktiebolag (Stockholm), <i>Kramfors</i>	—	Gottland.	För år 1908 åtgick 2,591 ton.
Svartviks	Trävarubolaget Svartvik, <i>Svartvik</i>	1,314	Skåne och Danmark.	
Utansjö	Utansjö Cellulosa Aktiebolag, <i>Veda</i>	3,500	Gottland.	
Jämtlands län.				
Hissmofors Sulfitfabrik	Hissmofors Aktiebolag, <i>Krokom</i>	2,500	Egna brott. Jämtland.	För år 1908 åtgick 2,591 ton.
Hjerpens	Thomas Owen & Co., <i>Hjerpens</i>	1,887	Norge.	
Västerbottens län.				
Robertsfors Sulfitfabrik	Aktiebolaget Robertsfors Bruk, <i>Robertsfors</i>	1,500	Gottland (och Skåne).	Uppgiften är för år 1908, men torde kunna gälla äfven för 1907.
Summa ton kalksten		118,846		

Vid 1907 års sulfit- och sulfatcellulosafabrikation åtgick sålunda 116,975 ton rå kalksten. Af de 17 sulfatfabrikerna hafva 11 stycken lämnat uppgiften i osläckt kalk, tillsammans utgörande en förbrukning af 223,880 hl. osläckt kalk, motsvarande 35,582 ton rå kalksten. Om den sistnämnda siffran fråndrages från den ofvannämnda slutsumman, erhålles en förbrukning vid 1907 års sulfit- och sulfattillverkning af 85,265 ton rå kalksten och 223,880 hl. osläckt kalk. Dessutom användes samma år vid Lessebo 350 hl. osläckt kalk (eller 52 ton rå kalksten) vid pappers-tillverkningen.

Tabell öfver förbrukningen af rå kalksten vid Sveriges Cementfabriker år 1907.

L ä n.	Fabrikens namn, ägare, adress.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hvarifrån tages kalkstenen?	Anmärkingar.
Kalmar	Ölands Nya Cement Aktiebolag, <i>Degerhamn</i>	28,722	Egna brott.	Uppgiften är för år 1906; kalkstensåtgången för år 1907 var något större.
Gottlands	Aktiebolaget Visby Cementfabrik, <i>Visby</i>	22,000	Egna brott.	
Kristianstads	Maltesholms Cementaktiebolag,	31,500	Egna brott.	
Malmöhus	{Klagshamns Cementfabrik, Klagstorps Kalkbrottss Aktiebolag, <i>Klagshamn</i>	50,060	Egna brott.	Använda rå kalkmörja.
	{Skånska Cementaktiebolaget, <i>Limhamn</i>	97,000	Egna brott.	
Skaraborgs	Hällekis Aktiebolag, <i>Hällekis</i>	29,000	Egna brott.	
	Summa ton rå kalksten	258,282		

Konsumtionen af rå kalksten vid Sveriges cementfabriker år 1907.

Samtliga svenska cementfabriker taga den kalksten, som de begagna för cementtillverkning, från egna stenbrott. Vid Ölands och Hällekis cementfabriker brytes den undersiluriska ortoceralkalkstenen, som vid bränning ger hydrantisk kalk; vid Klagshamns cementfabrik användes en till kritformationen hörande kalksand, som af arbetarna oriktigt erhållit benämningen kalkmörja (en benämning, som egentligen bör förbehållas för den skånska kritmorämmergelin); kalksanden innehåller i rent tillstånd omkring 93 à 94 % kalciumkarbonat.

I rundt tal brukar man beräkna, att det åtgår minst 200 kg. rå kalksten per tillverkad fat cement med en nettovikt af 170 kg. År 1907 producerades sålunda i Sverige vid pass 1,270,000 fat cement. Sedan år 1907 hafva emellertid samtliga äldre cementfabriker förstörat sin tillverkning, och dessutom har en ny fabrik, Ifö Cementfabriks Aktiebolag, tillkommit.

Efter dessa om- och nybyggnader, som gjorts, är den årliga cementproduktionen numera betydligt större. Då cement efter hand synes få en allt mer ökad användning, hufvudsakligen för gjutning af beton till byggnadskonstruktioner, är det klart, att den årliga förbrukningen af kalksten för detta slags tillverkning är stadd i stark stigning. Dessutom må nämnas, att exporten af cement till utomeuropeiska länder under det sistförflutna året 1910 har mer än fördubblats.

Konsumtionen af rå kalksten vid sockerfabrikerna år 1907.

Vid de svenska råsockerbruken användes rå kalksten, som brännes, hvarvid såväl den brända kalken som den vid bränningen utvecklade kolsyran användas för fabrikationen. I procent af den afverkade betvikten åtgå mellan 5 och 10,5 % kalksten, eller i medeltal af de för kampanjen 1907—1908 lämnade uppgifterna något öfver 7 %.

Den kalksten, som användes vid råsockerbruken, bör hafva den högsta möjliga halt af kalciumkarbonat (ej under 96 %, helst 97 à 99 %), minsta möjliga mängd af kiselsyra, svafvelsyra (gips), magnesia, lerjord, järn- och alkaliföreningar; i fysikaliskt hänseende hård och fast; vidare bör den vara jämnbränd och icke falla sönder vid bränning.

Vid en del sockerraffinaderier användes osläckt kalk. Uppgifter om förbrukningen häraf föreligga från Tanto och Göteborgs raffinaderier, hvilka år 1907 använde sammanlagt 440 hl. osläckt kalk.

Tabell öfver förbrukningen af rå kalksten vid de svenska sockerfabrikerna för 1907—1908 års kampanj.

Fabrikens läge, namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Från hvilket landskap toges kalkstenen?	Anmärkingar.
Östergötlands län.				
Linköpings Sockerfabrik . . .	Östergötlands Sockerfabriks Aktiebolag, <i>Linköping</i>	750	Gottland.	
Gottlands län.				
Roma Sockerfabrik	Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget (Stockholm), <i>Roma</i> (kloster) . .	4,500	Gottland.	
Blekinge län.				
Karlshamns Sockerfabrik . . .	» » » <i>Karlshamn</i> . .	2,158	Gottland.	
Kristianstads län.				
Karpalunds Sockerfabrik . . .	» » » <i>Karpalund</i> . .	2,100	Gottland.	
Ängelholms »	» » » <i>Ängelholm</i> . .	4,000	Skåne (kritkalksten).	
Malmöhus län.				
Arlöfs Sockerfabrik	» » » <i>Arlöf</i>	4,362	Skåne (kritkalksten).	} 1908 och 1909 användes Gottlandskalksten.
Hasslars »	» » » <i>Hasslarp</i>	4,000	D:o d:o	
Hälsingborgs »	» » » <i>Hälsingborg</i>	2,000	D:o d:o	
Hököpinge »	» » » <i>Hököpinge</i>	2,400	D:o d:o	
Jordberga »	» » » <i>Jordberga</i>	2,808	Gottland.	
Kjeflinge »	» » » <i>Kjeflinge</i>	2,361	Skåne (kritkalksten).	
Köpinge »	» » » <i>Köpingebro</i>	3,500	D:o d:o	
Skifarp »	» » » <i>Skifarps sockerbruk</i>	4,197	Gottland.	

Staffanstorp	»	»	»	<i>Staffanstorp</i>	2,590	Skåne (kritkalksten). D:o d:o
Svedala	»	»	»	<i>Svedala</i>	2,967	
Säbyholm	»	»	»	<i>Landskrona</i>	6,000	D:o d:o
Trelleborg	»	»	»	<i>Trelleborg</i>	3,500	Gottland.
Örtofta	»	»	»	<i>Örtofta</i>	3,460	Skåne (kritkalksten).
Skaraborgs län.						
Lidköpings Sockerfabrik		Lidköpings Sockerfabriks Aktiebolag,	<i>Lidköping</i>		300	Västergötland (Kinnekulle).
Summa ton rå kalksten					57,953	

Tabell öfver förbrukningen af rå kalksten vid de svenska kolsyrefabrikerna år 1907.

L ä n.	Fabrikernas namn, ägare, adress.	Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Från hvilket landskap tages kalkstenen?	Anmärkingar.
Stockholms län	De Förenade Kolsyrefabrikernas Aktiebolag, <i>Liljeholmen</i>	175	Södermanland (urkalk).	
Malmöhus län	De Förenade Kolsyrefabrikernas A. B:s filial <i>Limhamn</i>	1,113.6	Skåne (kritkalksten).	
Summa ton rå kalksten		1,288.6		

**Konsumtionen af rå kalksten för tillverkning af silikategel,
asktegel och askbruk år 1907.**

Vid fabrikation af silikategel användes osläckt kalk, och därvid åtgår omkring 1 viktsprocent kalk. Kalken bör besitta stor bindkraft.

För asktegel och askbruk åtgå vid pass 20 volymprocent släckt kalkgröt.

Vid Svenska Silikategelfabriken i Köpmannebro tillverkas endast silikategel, och den osläckta kalken härtill inköpes från Södermanland. Höganäs-Billesholms Aktiebolag, som därjämte fabricerar asktegel och askbruk, inköper råsten och bränner denna själf samt säljer dessutom en del af den brända kalken. För att få enhet i uppgifterna har förbrukningen af kalk vid dessa fabrikationer beräknats såsom råsten.

**Tabell öfver förbrukningen af rå kalksten för tillverkning af silikategel,
asktegel och askbruk i Sverige år 1907.**

L ä n.	Fabrikernas namn, ägare, adress.	Ton för- brukad rå kalk- sten år 1907.	Hvarifrån tages kalk- stenen?	Anmärkningar.
Malmöhus . . .	Höganäs-Billesholms Aktiebolag, <i>Höga- näs</i>	1,376	Skåne(krit- kalksten).	} År 1908, då förbruk- ningen var mera normal, åtgingo 3,300 ton råsten. } Enligt uppgiften 20 ton (eller 222 hektoliter) osläckt kalk.
Älfsborgs . . .	Svenska Silikategel- fabriken, <i>Köpman- nebro</i>	33	Söderman- land.	
	Summa ton rå kalksten	1,409		

Konsumtionen af osläckt kalk vid karbidfabrikerna år 1907.

Vid kalciumkarbidtillverkningen användes osläckt kalk till en mängd af omkring 100 % af den färdiga karbidens vikt. Till en ton karbid åtgå sålunda omkring 2 ton rå kalksten.

Kalken skall besitta hög renhet och vara fri från magnesia, svafvel, fosfor och andra föroreningar samt icke lätt sönderfalla.

En af de två svenska fabrikerna använder för sin tillverkning äfven norsk kalksten. Emellertid hafva inga uppgifter erhållits, huru mycket af detta slag som användts, hvarför hela siffran för kalkförbrukningen vid denna fabrik måste anföras, som om all kalksten vore från Sverige.

Tabell öfver förbrukningen af osläckt kalk vid Karbidfabrikerna i Sverige år 1907.

Fabrikernas läge, namn.	Ägare, adress.	Hektoliter förbrukad osläckt kalk år 1907.	Hvarifrån toges kalken (kalkstenen)?	Anmärkingar.
Kopparbergs län.				
Månsbo Klorat- o. Karbidfabrik	Stockholms Superfosfat Aktiebolag (Stockholm), Månsbo, <i>Avesta</i>	8,889	Eget brott i Sätters socken i Dalarna.	Enligt uppgiften 800 ton osläckt kalk.
Västernorrlands län.				
Alby Karbidfabrik	Alby Carbidfabriks Aktiebolag, <i>Alby</i> , (<i>Ånge</i>)	123,333	Gottland och eget brott i Norge (i Floren vid Merakerdalen).	Enligt uppgiften 18,500 ton råsten.
	S:a hl. osläckt kalk	132,222		

Konsumtionen af osläckt kalk vid tillverkningen af kalksandtegel, kalksandsten och silikattegel år 1907.

Vid denna fabrikation användes osläckt kalk, som bör vara så ren som möjligt, helst nybränd, samt låta släcka sig väl och hastigt och äga hög bindningsförmåga. Af det tillverkade teglets vikt åtgå mellan 5 och 10 viktsprocent kalk, vanligen 7 à 8 %.

Den äldsta kalksandtegel fabriken är Aktiebolaget Ragnhildsborgs i Södertälje, som anlades år 1900, och tillverkningen af kalksandtegel är sålunda icke gammal i Sverige. År 1902 anlades Visby Silikattegelfabrik, och de följande åren hafva uppstått en eller flera nya fabriker årligen af detta slag, hvarför den årliga kalkåtgången för denna fabrikation är stadd i starkt stigande.

Tabell öfver förbrukningen af osläckt kalk vid kalksandtegel- eller silikattegel-fabrikerna i Sverige år 1907.

L ä n.	Fabrikernas namn, ägare, adress.	Hekto- liter för- brukad osläckt kalk år 1907.	Hvarifrån tages kalken?	Anmärkningar.
Stockholms	{ 1. Aktiebolaget Ragnhildsborg, <i>Södertälje</i> 2. Kalkindustri-Aktiebolaget, <i>Södertälje</i>	6,285 2,889	Södermanland. Egna brott.	{ Eller enligt uppgiften 260 ton osläckt kalk.
Södermanlands	3. Aktiebolaget Kalksandtegel, <i>Eskilstuna</i>	7,222	Södermanland.	{ Eller enligt uppgiften 650 ton osläckt kalk.
Jönköpings	{ 4. Jönköpings Murstens Aktiebolag, <i>Jönköping</i> 5. Tranås kalksandtegelbruk, Friherre Th. Hermelin, <i>Tranås</i>	4,550 3,500	Västergötland och gen. Svenska kalkfören. A. B. Närke.	{ Fabriken anlades år 1908, då 1,100 hl. användes. Årliga åtgången kalk be- räknas till omkr. 3,600 hl.
Kalmar	6. Aktiebolaget Kalksandtegel-fabriken, <i>Nybro</i>	—	Öland.	{ Årliga åtgången kalk be- räknas till omkr. 3,600 hl.
Gottlands	7. Aktiebolaget Visby Silikattegel-fabrik, <i>Visby</i>	3,333	Gottland.	{ Eller enligt uppgiften 300 ton osläckt kalk.
Kristianstads	8. Båstads Kalkindustri Aktiebolag, <i>Båstad</i>	—	Västergötland.	{ Tillverkningen af kalk- sandtegel påbörjades ny- året 1908. Årliga åtgån- gen beräknas till omkr. 11,000 hl.
Malmöhus	{ 9. Aktiebolaget Skabersjö-Klagshamns Kalksand- stensfabrik, <i>Skabersjö</i> 10. Skånska Cementaktiebolagets kalkstensfabrik, <i>Lomma</i>	6,114 8,320	Skåne (krit- kalksten). Egna brott.	{ Eller enligt uppgiften 330 ton osläckt kalk.
Skaraborgs	11. Aktiebolaget Kalksandsten, <i>Baskarp</i>	3,667	Västergötland och Skåne.	{ Eller enligt uppgiften 330 ton osläckt kalk.
Örebro	12. Aktiebolaget Söne Kalksandtegel-fabrik, <i>Örslösa</i> 13. Harge kalksandtegel-fabrik, Harge Aktiebolag, <i>Hammar, Askersund</i>	1,825	Västergötland.	{ Under år 1907 endast obe- tydlig tillverkning af kalksandtegel.
Kopparbergs	14. Bergslagernas Tegel och Kalkbruks Aktiebolag, <i>Ludvika</i>	275	Egna brott.	{ Eller enligt uppgiften 510 ton osläckt kalk.
Kopparbergs	14. Bergslagernas Tegel och Kalkbruks Aktiebolag, <i>Ludvika</i>	5,667	Egna brott.	{ Eller enligt uppgiften 510 ton osläckt kalk.
Kopparbergs	15. Aktiebolaget Sollefteå Kalksandtegel, <i>Sollefteå</i>	—	Jämtland.	{ Fabriken blef färdig först på senhösten 1908.
Västernorrlands	16. Ävike Sandstens-, Torf- o. Tegelbruks-Aktiebolag, <i>Häggdånger, Härnösand</i>	450	Södermanland.	{ För 1908 och följande år beräknas kalkåtgången årligen till 6,000 hl.
	Summa hl. osläckt kalk	54,097		

Tabell öfver förbrukningen af osläckt kalk för tillverkning af ättiksyrad kalk i Sverige år 1907.

Fabrikernas läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.	Hekto- liter för- brukad osläckt kalk år 1907.	Hvarifrån tages kalken?	Anmärkningar.
Kristianstads län.				
Skånska Ättikfabriken .	Ingenjör Wilhelm Wendt, <i>Perstorp</i>	2,500	Skåne.	
Örebro län.				
Bredsjö trädestillations- fabrik	Aktiebolaget Bredsjö Bruk, <i>Bredsjö</i>	256	Västmanland.	{ Eller enligt uppgiften 23 ton osläckt kalk.
Guldsmedshyttans trä- destillationsfabrik . .	Guldsmedshytte Aktiebolag, <i>Guldsmedshyttan</i>	—	»	{ Ingen kalkförbrukning år 1907. År 1908 åtgingo 1,176 hl. släckt kalk, motsvar. 428 hl. osläckt.
Kopparbergs län.				
Domnarfvets trädestilla- tionsfabrik	Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, <i>Domnarfvet</i>	4,000	Gottland.	{ Eller enligt uppgiften 600 ton rå kalksten
Gäflleborgs län.				
Sibo trädestillationsfabrik	Skogens Kolaktiebolag, <i>Bollnäs</i>	—	{ Dalarne (silur- kalksten).	{ Under år 1907 och 1908 användes obetydligt kalk. För 1909 beräk- nas åtgången till 200 ton, motsva- rande 2,222 hl. osläckt kalk.
Voxna »	Ljusne-Voxna Aktiebolag, <i>Edsbyn</i>	111	D:o d:o	{ Eller enligt uppgiften 10 ton osläckt kalk.
Västernorrlands län.				
Dalsträdestillationsfabrik	Sandö Sägverks Aktiebolag, <i>Dal</i>	333	Gottland.	{ Eller enligt uppgiften 30 ton osläckt kalk.
Summa hl. osläckt kalk		7,200		

Tabell öfver förbrukningen af osläckt kalk vid diverse fabriker (för tillverkning af alunskiffertegel, konstsandsten, klorkalk, kalkpudrett och till elektrisk smältning af malmer) i Sverige år 1907.

Slag af fabriker, län.	Fabrikernas namn, ägare och adress.	Hekto- liter för- brukad osläckt kalk år 1907.	Hvarifrån tages kalken (kalkstenen)?	Anmärkingar.
För tillverkning af alunskiffertegel. Skaraborgs län		1,666	Ur egna brott.	{ Uppgiften är för år 1906, men år 1907 torde åtgången hafva varit något större.
För tillverkning af konstsandsten. Örebro län	Karlslunds Konstsandstensfabrik (Ing. P. A. Hilborn) Åby, Örebro	110	Närke.	{ I proportion af tillverkningens storlek åtgår 1/5-del kalk. Denna bör äga god förmåga att binda i förening med cement.
För tillverkning af klorkalk. Älfsborgs län	Elektrokemiska Aktieföretaget, Bengtsfors	3,333	Skåne och Gottland.	{ Enligt uppgiften 300 ton kalk. En ton bränd kalk åtgår till 2 ton klorkalk. Kalken bör vara ren, hållande 98 à 99 % kalciumkarbonat.
För tillverkning af kalkpudrett. Göteborgs stad	Renhållningsstyrelsen i Göteborg	20,870	Västergötland.	{ Kalken släckes, och man erhåller ungefär dubbelt så många hl. pudrett som använd hl. osläckt kalk.
För elektrisk malm- smältning. Älfsborgs län	Saxbergets Arrende Aktieföretag, Trollhättan	557	Västergötland.	{ Enligt uppgiften 50,086 kg. osläckt kalk. Den bör vara väl bränd och innehålla minsta möjliga mängd kolsyra. Genom elektrisk smältning ur malm tillverkas zink och bly, och i proportion af tillverkningens storlek åtgå 20 % kalk.
	Summa hektoliter osläckt kalk	26,536		

Konsumtionen af kalksten, kalk och krita vid Sveriges glasbruk år 1907.

Vid glastillverkningen förbrukas dels rå kalksten (kalkstensmjöl eller råkrossad kalksten), dels osläckt eller släckt kalk, dels rå, malen krita eller ångslammad krita. Alltefter beskaffenheten af det glas, som man vill framställa, och alltefter sammansättningen hos de använda råmaterialen förbrukas olika mängder af de ofvannämnda ämnena i proportion till glassatsens vikt. Enligt de lämnade uppgifterna ingå kalksten, kalk eller krita med mellan 5 och 25 % af hela glassatsen.

En kalksten, som användes mycket vid glasbruken, är kalkstenen från Älfvestorp i Västmanland. Förr i tiden var Älfvestorps-kalkstenen nästan allenarådande vid glastillverkningen, men på de senaste åren har Gottlands-kalkstenen allt mer och mer börjat vinna afsättning för detta ändamål. Beträffande den osläckta kalken plägar man vid glasbruken skilja mellan »gråkalk», som framställes af Västergötlands undersiluriska ortocerkalksten, och »hvit kalk», som erhålles af Gottlands öfversiluriska kalksten. Den mesta kritan tages från Skåne, men ej så obetydliga mängder (företrädesvis råmalen krita) komma från Danmark.

Konsumtionen af krita år 1907 vid andra tillverkningar än glastillverkningen.

Utom vid tillverkningen af glas användes slammad krita äfven vid fabrikation af tapeter, färger, papper, guldlistor, mineralvatten, kakel, gummivaror, vagnsmörja, stärkelse, porslin, stubintråd, kitt, tändstickor, dynamit, krut, fernissa, lack samt vid tekniska fabriker, vid blekning af tyger etc. Det har varit omöjligt att erhålla uppgifter om huru mycket krita, som årligen förbrukas vid alla dessa olika slag af tillverkningar. Genom tillmötesgående af *Kritbruksbolaget i Malmö*, genom hvilket bolag all försäljning för samtliga svenska kritbruk äger rum, kan man emellertid få en ungefärlig siffra. År 1907 uppgick försäljningen af slammad krita från nämnda bolag till 17,464,084 kg., hvaraf i runda tal omkring 60 % exporterats och 40 % förbrukats inom landet. Af dessa 60 % eller 10,478,450 kg. hafva vid pass 40 % eller 6,985,634 kg. försålts till Tyskland, 10 % eller 1,746,408 kg. till Norge, och 10 % eller 1,746,408 kg. till Finland med flera länder. Om nu från de inom landet förbrukade 40 % eller 6,985,634 kg. dragas 605,891 kg., som åtgått vid glastillverkningen, återstå 6,379,743 kg., som skulle hafva förbrukats vid de ofvan uppräknade fabrikationerna. Denna siffra kan emellertid endast betraktas såsom ytterst ungefärlig, emedan siffran för kritförbrukningen vid glasbruken ej kan betraktas såsom närmelsevis exakt. Dels saknas uppgifter från flera glasbruk, dels har en del af kritan, som användes vid glastillverkningen, tagits från annat håll än Skåne.

Tabell öfver förbrukningen af kalksten, kalk

Glasbrukens läge och namn.	Ä g a r e, a d r e s s.
Stockholms län.	
Nynäshamns Glasbruk	Aktiebolaget Nynäshamns Glasbruk, <i>Nynäshamn</i>
Östergötlands län.	
Boronsbergs Glasbruk	Georg Hultner, <i>Borensberg</i>
Rejmyra d:o	Rejmyre Bruks Aktiebolag, <i>Rejmyra</i>
Jönköpings län.	
Sunds Glasbruk	Sunds Glasbruks Aktiebolag, <i>Forserum</i>
Kronobergs län.	
Alsterfors Glasbruk	Aktiebolaget De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra), <i>Målerås</i>
Bergdala d:o	Alfred Sjö, <i>Hofmantorp</i>
Björkå d:o	F. O. Gleisner & k:i, <i>Målerås</i>
Boda d:o	L. Scheutz & k:i, <i>Örsjö</i>
Bostorps d:o	Joh:s Israelsson, <i>Lenhofda</i>
Flygfors d:o	Flygfors Glasbruk, <i>Orrefors</i>
Flöxhult d:o	Aktiebolaget De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra), <i>Målerås</i>
Gadderås d:o	G. S. Bönnelycke (Malmö), <i>Orrefors</i>
Gullaskrufs d:o	Orrefors Bruks Aktiebolag (Linköping), <i>Gullaskruf</i>
Hjärtsjö d:o	O. Johansson, <i>Säfsjöström</i>
Hofgårds d:o	Arvid Slettengrens Sterbhus, <i>Målerås</i>
Hofmantorps d:o	Aktiebolaget Hofmantorps Nya Glasbruk, <i>Hofmantorp</i>
Idesjö d:o	E. Johansson, & k:i, <i>Målerås</i>
Johansfors d:o	F. O. Israelsson och O. Håkansson, <i>Emmaboda</i> . Arrend. af Aktiebol. De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra)

Transport

och krita vid Sveriges glasbruk år 1907.

Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hektoliter förbrukad osläckt kalk år 1907.	Hektoliter förbrukad släckt kalk år 1907.	Kilogram förbrukad rå krita år 1907.	Kilogram förbrukad ångslammadkrita år 1907.	Hvarifrån kalkstenen, kalken och kritan tagas.	Anmärkingar.
—	—	—	—	—	—	Glasbruket nyanlagdt.
—	1,400	—	—	—	Västergötland m. fl. st.	Ingen uppgift lämnad.
—	—	—	—	—		
40	667	—	—	—	Råsten från Älfvestorp, Västmanland. Osl. kalk (s. k. gråkalk) från Västergötland.	Enligt uppgiften åtgingo 60 ton osl. kalk.
—	—	—	—	28,710		
—	—	—	—	—	—	Ingen uppgift lämnad. Se för öfrigt Lindefors glasbruk. Kalksten eller kalk användes icke vid detta glasbruk.
—	—	—	—	—	—	
20	—	—	—	3,000	Kalksten från Älfvestorp, Västmanland. Krita från Skåne.	Ingen uppgift lämnad.
omkr. 40	—	—	—	—		
—	—	—	—	24,749	Skåne?	Ingen uppgift lämnad.
—	—	—	—	—	—	
—	444	—	45,000	—	Kalksten från Älfvestorp, Västmanland. Kalk från Gottland, krita från Danmark. Skåne.	Enligt uppgiften åtgingo »40,000 kg. osl. kalk».
—	—	—	—	35,000		
33	—	—	—	30,000	Kalksten, råkrossad från Gottland, krita från Skåne?	Ingen uppgift lämnad.
—	—	—	—	11,500		
—	—	—	—	—	—	Ingen uppgift lämnad.
—	—	—	—	4,500	Skåne?	
133	2,511	—	45,000	137,459		

Tabell öfver förbrukningen af kalksten, kalk

Glasbrukens läge och namn.	Ä g a r e , a d r e s s .
Transport	
Kronobergs län (forts.).	
Johanstorps glasbruk	} Aktiebolaget Kosta Glasbruk, <i>Kosta</i>
Kosta d:o	
Kronofors d:o	Johansson & Hägg, <i>Orrefors</i>
Lindefors d:o	Alfred Sjö, <i>Hofmantorp</i>
Lindshammars d:o	Rob. Rentsch, <i>Klafreström</i>
Löfsta d:o	Kooperativa Glasbruksförbundet <i>Svea, Emmaboda</i>
Modala d:o	Nils Tengvall, <i>Emmaboda</i>
Målerås d:o	Aktiebolaget De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra), <i>Målerås</i>
Orrefors d:o	Orrefors Bruks Aktiebolag (Linköping), <i>Orrefors</i>
Rosdala d:o	Aktiebolaget Rosdala Glasbruk, <i>Norrhult</i>
Sandviks d:o	Sandviks Glasbruk, Strömberg & k:i, <i>Hofmantorp</i>
Skrufs d:o	Skrufs Glasbruks Aktiebolag, <i>Skruf</i>
Transjö d:o	R. O. Brauer & k:i, <i>Kosta</i>
Åfors d:o	C. A. Fagerlund, <i>Emmaboda</i>
Österviks d:o	F. O. Gleisner & k:i, <i>Säfsjöström</i>
Kalmar län.	
Alsterbro Glasbruk	Aktiebolaget De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra), <i>Alsterbro</i>
Björklunda d:o	Sture Erikson och Otto Höglind, <i>Grönskåra</i>
Pukebergs d:o	Aktiebolaget Arvid Böhlmarks Lampfabrik (Stockholm), <i>Nybro</i>
Västerviks d:o	Aktiebolaget Västerviks Glasbruk, <i>Västervik</i>
Kristianstads län.	
Färe Glasbruk	Aktiebolaget Brising & Fagerström (Stockholm), <i>Sibbhult</i>
Gyllenfors d:o	Aktiebolaget De Svenska Kristallglasbruken (Rejmyra), <i>Sibbhult</i>
Hallands län.	
Steninge Glasbruk	Aktiebolaget Steninge Glasbruk, <i>Steninge</i>
Transport	

och krita vid Sveriges glasbruk år 1907.

Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hektoliter förbrukad osläckt kalk år 1907.	Hektoliter förbrukad släckt kalk år 1907.	Kilogram förbrukad rå krita år 1907.	Kilogram förbrukad ångslammad krita år 1907.	Hvarifrån kalkstenen, kalken och krita tagas.	Anmärkingar.
133	2,511	—	45,000	137,459		
31	—	—	—	8,432	Kalksten från Älfvestorp, Västmanl. Krita från Skåne?	Enligt uppgiften åtgå 90 kg. per dag.
93	—	—	—	—		
—	—	—	omkr. 30,000	—	Kalkstensmjöl från Gottland. Skåne?	Ingen tillverkning på de sista åren. Ingen uppgift lämnad.
—	—	119	10,000	—		
—	—	—	—	—	—	Rörelsen här nedlagd.
—	—	—	—	—	—	
38	—	—	(114,000)	—	Kalksten från Älfvestorp, Västmanl. Kalkstensmjöl. Krita från Danmark. Skåne?	
—	—	—	—	40,000		
25	—	—	—	—	Älfvestorp, Västmanland. D:o	
28	—	—	—	—		
—	—	—	18,000	—	Skåne?	Ingen uppgift om åtgången vid glasbruket lämnad.
—	—	—	—	—	—	
—	—	1,000	—	—	Öland.	
—	—	—	—	60,000	Skåne.	
—	—	—	—	—	—	Ingen uppgift lämnad.
—	—	—	—	60,000	Skåne.	
—	—	1,500	—	—	»Hvit kalk» från Gottland. »Grå kalk» från Öland.	
25	—	—	—	—	Älfvestorp, Västmanland.	Rörelsen här nedlagd.
—	—	—	—	—		
—	—	—	—	100,000	Skåne.	
373	2,511	2,619	217,000	405,891		

Tabell öfver förbrukningen af kalksten, kalk

Glasbrukens läge och namn.	Ä g a r e , a d r e s s .
<p style="text-align: center;">Göteborgs och Bohus län.</p>	
Kungälf's Glasbruk	Kungälf's Glasbruks Aktiebolag, <i>Kungälf</i>
<p style="text-align: center;">Älfsborgs län.</p>	
Fåglaviks Glasbruk	Örnberg & Anderssons Aktiebolag (Göteborg), <i>Fåglavik</i>
Limmareds d:o	Aktiebolaget Fredr. Brusewitz, <i>Limmared</i>
Surte d:o	Aktiebolaget Surte-Liljedahl, <i>Surte</i>
<p style="text-align: center;">Skaraborgs län.</p>	
Årnäs Glasbruk	Årnäs Aktiebolag, <i>Österäng</i>
<p style="text-align: center;">Värmlands län.</p>	
Eda Glasbruk	Eda Aktiebolag (Charlottenberg), <i>Arvika</i>
Glafva d:o	Glafva Glasbruks Aktiebolag, <i>Glafva</i>
Karlstads d:o	Karlstads Glasbruks Aktiebolag, <i>Karlstad</i>
Liljedahls d:o	Aktiebolaget Surte-Liljedahl (Surte), <i>Segmon</i>
<p style="text-align: center;">Örebro län.</p>	
Hammars Glasbruk	Hammars Glasbruks Aktiebolag, Hammar, <i>Askersund</i>
<p style="text-align: center;">Västmanlands län.</p>	
Arboga Glasbruk	Aktiebolaget Arboga Glasbruk, <i>Arboga</i>
<p style="text-align: center;">Gäffleborgs län.</p>	
Gäffe Glasbruk	Gäffe Glasbruks Intressenter, Selander & ki, <i>Gäffe</i>
<p style="text-align: center;">Västernorrlands län.</p>	
Fjäl's Glasbruk	J. F. Gauffin, <i>Fjäl</i>
Sandö d:o	Sandö Glasbruks Aktiebolag, <i>Sandöverken</i>
<p style="text-align: right;">Summa</p>	

och krita vid Sveriges glasbruk år 1907.

Ton förbrukad rå kalksten år 1907.	Hektoliter förbrukad osläckt kalk år 1907.	Hektoliter förbrukad släckt kalk år 1907.	Kilogram förbrukad rå krita år 1907.	Kilogram förbrukad ångslammad krita år 1907.	Hvarifrån kalkstenen, kalken och kritan tagas.	Anmärkingar.
373	2,511	2,619	217,000	405,891	»Hvit kalk» från Gottland. »Grå kalk» från Västergötland.	Ingen uppgift lämnad.
—	—	4,200	—	—		
50	—	—	—	—	Älfvestorp, Västmanland. D:o	
67	—	—	—	—		
—	—	17,125	—	—	»Hvit kalk» från Gottland. »Grå kalk» från Västergötl.	
—	—	—	—	—		
525	—	—	—	—	Närke.	
44.5	—	—	—	—	Älfvestorp, Västmanland. D:o	
650	—	—	—	—		
—	—	—	—	165,000	Skåne.	
—	—	13,469	—	—	»Grå kalk» från Västergötl.	
—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	
—	2,000	—	—	—	Västmanland.	
—	—	1,650	—	—	?	
—	—	—	—	35,000	Skåne?	
603	—	—	—	—	Gottland.	
2,312.5	4,511	39,063	217,000	605,891		
		Motsv. 14,205 hl. osl.				

Export och import.

I den del af Kommerskollegiets officiella statistik, som behandlar Sveriges utrikes handel, äro de olika slagen af kalkstensfabrikat bättre skilda åt, och man kan därför direkt använda Kommerskollegiets tabeller utan att göra några väsentliga ändringar. För att visa att statistiken för två länder för samma år och rörande samma vara icke öfverensstämman inbördes, har jag medtagit ett par tabeller rörande Finlands import af kalk under åren 1906 och 1907.

Export.

A. Sveriges export af oarbetad eller pulveriserad kalksten år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Obränd kalksten i stycken.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Norge	9,239,950	21,943
Finland	7,563,800	18,121
Europeiska Ryssland	5,178,400	10,356
Danmark	45,639,680	192,989
Tyska riket	64,988,331	135,304
Storbritannien	25,850	1,000
Summa	132,636,191	379,713

Obränd malen kalksten.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Danmark	6,645,180	66,369
Tyska riket	506,800	2,534
Summa	7,151,980	68,903

B. Sveriges export af arbetad kalksten år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Arbetad kalksten, andra slag än slipad och polerad.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Danmark	587,000	11,570

Sveriges export af marmor år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Marmor, i block eller skifvor.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Finland	20	6
Danmark	62,807	4,398
Tyska riket	4,529	595
Belgien	201,400	24,950
Storbritannien	147,975	30,780
Frankrike	14,000	1,800
Schweiz	13,000	1,900
Summa	443,731	64,429

Arbetad marmor, andra slag än slipad och polerad.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Finland	4,543	1,925
Europeiska Ryssland	1,000	225
Danmark	20,388	1,385
Storbritannien	4,000	1,500
Summa	29,931	5,035

Sveriges export år 1907 af osläckt och släckt kalk.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Osläckt kalk.

L ä n d e r .	Kg.	Motsvarande i hektoliter.	Kr.
Norge	13	0	—
Finland	1,651,900	18,354	33,038
Danmark	557,061	6,190	11,141
Tyska riket	2,323,150	31,369	56,463
Summa	5,032,124	55,913	100,642

Släckt kalk.

L ä n d e r .	Kg.	Motsvarande i hektoliter.	Kr.
Finland	331,020	7,881	3,310
Danmark	73,403	1,748	734
Summa	404,423	9,629	4,044

Sveriges export år 1907 af omalen och malen krita.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Hvit omalen krita.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Norge	19,945	299
Finland	211,500	3,172
Europeiska Ryssland	50	1
Tyskland	322	5
Nederländerna	12,245	184
Storbritannien	20,000	300
Summa	264,062	3,961

Malen eller slammad krita.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Norge	951,281	19,026
Finland	648,828	12,976
Europeiska Ryssland	10,230	205
Danmark	53,674	1,073
Tyska riket	5,867,637	117,353
Nederländerna	12,865	257
Belgien	10,230	205
Storbritannien	100,620	2,012
Frankrike	3,100	62
Spanien	138,075	2,762
Italien	27,590	552
Schweiz	9,300	186
Österrike	9,300	186
Brittiska Sydafrika	9,960	199
Amerikas förenta stater	26,250	525
Mexiko	85,000	1,700
Västindiska öarna	8,990	180
Brasilien	80,600	1,612
Argentina	54,250	1,085
Summa	8,107,780	162,156

De från särskilda tullkammaredistrikt i Sverige år 1907 utförda varor, hvilka i värde uppgått till minst 3,000 kronor.

O r t e r .	Osläckt kalk.		Släckt kalk	
	Kg.	Motsvarande i hektoliter.	Kg.	Motsvarande i hektoliter.
Södertälje	1,651,900	18,354	331,000	7,881
Visby	2,815,150	31,279	—	—
Malmö	544,286	6,048	44,709	1,065
Hälsingborg	20,775	231	28,694	683
Gränstullkamrarna mot Norge	13	—	—	—
Summa	5,032,124	55,912	404,423	9,629

Obränd kalksten.

O r t e r.	I stycken.	Malen (göd- ningskalk).
	Kr.	Kr.
Sundsvall	830	—
Stockholm	2,770	—
Norrköping	1,000	—
Kalmar	275	—
Visby	152,651	—
Malmö	220,671	37,769
Hälsingborg	8	31,134
Gränstullkamrarna mot Norge	1,508	—
Summa	379,713	68,903

Arbetad kalksten, andra slag än slipad och polerad.

O r t e r.	Kr.
Kalmar	11,220
Malmö	350
Summa	11,570

Arbetad marmor, i block eller skifvor.

O r t e r.	Kr.
Norrköping	40,035
Kalmar	20
Malmö	3,503
Landskrona	306
Hälsingborg	115
Göteborg	20,450
Summa	64,429

Arbetad marmor, andra slag än slipad och polerad.

Orter.	Kr.
Stockholm	1,812
Norrköping	2,775
Malmö	335
Landskrona	113
Summa	5,035

Enligt »Svensk export», n:r 386, december 1909, har importen af kalk till Fintand varit följande:

Kalk, osläckt.

Å r.	Totalimport i		Import från Sverige i kg.
	kg.	Motsvarande i hl.	
1906	2,276,496	21,237	1,911,367
1907	1,512,950	15,003	1,350,300
1908	2,357,479	24,617	2,215,548
1909	1,278,697	13,292	1,196,314

Kalk (släckt) och kalklösning.

Å r.	Totalimport i		Import från Sverige i kg.
	kg.	Motsvarande i hl.	
1906	956,030	22,763	920,718
1907	532,773	12,685	521,600
1908	793,959	18,904	775,269
1909	281,141	6,694	256,738

Import.

Sveriges import af oarbetad eller pulveriserad kalksten år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Obränd kalksten i stycken.

L ä n d e r.	Kg.	Kr.
Norge	11,260,600	103,540
Danmark	9,405,231	65,591
Tyska riket	999,150	10,906
Nederländerna	193,000	3,806
Frankrike	3,200	1,107
Summa	21,861,181	184,950

Obränd malen kalksten.

L ä n d e r.	Kg.	Kr.
Danmark	160,000	1,200
Tyska riket	9,850	200
Nederländerna	20,000	400
Belgien	20,000	450
Summa	209,850	2,250

Sveriges import af arbetad kalksten år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Arbetad kalksten, andra slag än slipad och polerad.

L ä n d e r.	Kg.	Kr.
Norge	44,500	1,225
Danmark	391,000	2,843
Summa	435,500	4,068

Sveriges import af marmor år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Marmor i block eller skifvor.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Norge	126,300	1,205
Danmark	133,483	7,319
Tyska riket	104,711	18,839
Nederländerna	20,500	600
Belgien	21,269	3,860
Frankrike	20,000	540
Italien	2,412,317	256,328
Summa	2,838,580	288,691

Arbetad marmor, andra slag än slipad och polerad.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Danmark	17,132	5,586
Tyska riket	8,172	1,976
Belgien	53,407	6,370
Italien	214,596	20,197
Summa	293,307	34,129

Sveriges import af osläckt och släckt kalk år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Osläckt kalk.

L ä n d e r .	Kg.	Motsvarande i hektoliter.	Kr.
Norge	745,154	8,280	14,903
Finland	6,150	68	123
Danmark	4,950	55	99
Tyska riket	3,597	40	72
Summa	759,851	8,443	15,197

Släckt kalk.

L ä n d e r .	Kg.	Motsvarande i hektoliter.	Kr.
Norge	60,060	1,430	601
Finland	200	5	2
Danmark	262	6	3
Tyska riket	14,050	335	140
Nederländerna	250	6	2
Storbritannien	1,180	28	12
Frankrike	8,000	190	80
Summa	84,002	2,000	840

Sveriges import af omalen och malen krita år 1907.

(Utdrag ur Kommerskollegiets årliga berättelser, afdelningen Handel.)

Hvit omalen krita.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Danmark	856,078	12,841
Tyska riket	3,870	58
Storbritannien	30	1
Summa	859,978	12,900

Malen eller slammad krita.

L ä n d e r .	Kg.	Kr.
Norge	271	7
Danmark	15,065	377
Tyska riket	72,750	1,819
Nederländerna	541	13
Storbritannien	2,197	55
Frankrike	10,206	255
Summa	101,030	2,526

De till särskilda tullkammaredistrikt i Sverige år 1907 införda varor, hvilka i värde uppgått till minst 5,000 kronor.

Osläckt kalk.

O r t e r.	Kg.	Motsvarande i hektoliter.
Haparanda	5,000	56
Stockholm	1,195	13
Malmö	55	1
Landskrona	4,950	55
Hälsingborg	2,147	24
Göteborg	25,038	278
Strömstad	85	1
Gränstullkamrarna mot Norge	721,381	8,015
Summa	759,851	8,443

Obränd kalksten, i stycken.

O r t e r.	Kr.
Örnsköldsvik	3,796
Härnösand	3,040
Sundsvall	30,350
Stockholm	6,289
Kristianstad	9,480
Malmö	640
Halmstad	1,210
Göteborg	13,826
Uddevalla	12,779
Gränstullkamrarna mot Norge	103,540
Summa	184,950

Oarbetad marmor, i block eller skifvor.

O r t e r.	Kr.
Stockholm	200,326
Norrköping	4,918
Malmö	20,230
Lund	320
Landskrona	21,293
Hälsingborg	6,256
Halmstad	533
Göteborg	34,420
Gränstullkamrarna mot Norge	395
Summa	288,691

Arbetad marmor, andra slag än slipad och polerad.

O r t e r.	Kr.
Stockholm	14,281
Norrköping	9,064
Jönköping	206
Kalmar	256
Malmö	950
Landskrona	3,825
Hälsingborg	3,325
Halmstad	129
Göteborg	2,033
Örebro	60
Summa	34,129

Sammanställning.

Produktion af kalksten, kalkstensmjöl och kalk.

År 1906.

Slag af tillverkning.	Antal firmor.	Ton råsten.	Hektoliter osläckt kalk.	Värde kronor.
Kalksten för stenindustriella ändamål	30	37,140	—	2,414,123 (ungefärligen)
Rå kalksten	51	472,465	—	1,055,466
Kalkstensmjöl	21	68,419	—	351,315
Osläckt kalk	91	—	2,912,425	2,976,180
Summa	193	578,024	2,912,425¹⁾	6,797,084

År 1907.

Slag af tillverkning.	Antal firmor.	Ton råsten.	Hektoliter osläckt kalk.	Värde kronor.
Kalksten för stenindustriella ändamål	30	37,140	—	2,414,123 (ungefärligen)
Rå kalksten	54	409,786	—	1,361,057
Kalkstensmjöl	19	44,487	—	291,018
Osläckt kalk	86	—	2,910,911	2,978,992
Summa	189	491,413	2,910,911¹⁾	7,045,190

¹⁾ Om man beräknar all tillverkad kalk såsom osläckt kalk, var enligt Kommerskollegiets officiella statistik produktionen af osläckt kalk år 1906 = 2,647,557 hektolit. och år 1907 = 2,708,788 hektolit.

Konsumtion af osläckt kalk år 1907.

F ö r	Hektoliter.	Motsvarande i	
		ton rå kalk- sten.	kubikmeter fast kalkstens- berg (med 10 % skrot).
Jordbruksändamål	1,500,000 (i rundt tal)	225,000	94,500
Murbruksberedning	1,000,000 (i rundt tal)	150,000	63,000
Garfverier	2,000 (i rundt tal)	300	126
Sulfatcellulosafabriker	223,880	33,582	14,104
Karbidfabriker	132,222	19,833	8,330
Kalksandtegel, kalksandsten och silikat- tegel	54,097	8,115	3,408
Tillverkning af ättiksyrad kalk	7,200	1,080	454
Diverse fabriker	26,536	3,980	1,672
Glasbruk	18,716	2,807	1,179
Summa	2,964,651	444,697	186,773

Konsumtion af rå kalksten år 1907.

T i l l	Ton.	Motsvarande i kubikmeter fast kalkstensberg.
Jordbruksändamål (kalkstensmjöl)	44,487	16,788
Stenindustriella ändamål	37,140	15,600
Masugnar, basiska martin- och bessemerverk	134,365	56,432
Sulfat- och sulfitecellulosafabriker	85,265	35,811
Cementfabriker	258,282	108,476
Socketfabriker	57,953	24,340
Kolsyrefabriker	1,289	541
Silikategel, asktegel och askbruk	1,409	592
Glasbruk	2,312	971
Summa	622,502	259,551

Export år 1897.

(Enligt Kommerskollegiets berättelse.)

	Kilogram.	Kronor.
Rå kalksten, i stycken	132,636,191	379,713
» » malen	7,151,980	68,903
Arbetad kalksten	587,000	11,570
Marmor, i block eller skifvor	443,731	64,429
Arbetad marmor	29,931	5,035
Osläckt kalk 55,913 hl. eller	5,032,124	100,642
Släckt kalk 9,629 hl. eller	404,423	4,044
Rå krita	264,062	3,961
Slammad krita	8,107,780	162,156

Import år 1907.

(Enligt Kommerskollegiets berättelse.)

	Kilogram.	Kronor.
Rå kalksten, i stycken	21,861,181	184,950
» » malen	209,850	2,250
Arbetad kalksten	435,500	4,068
Marmor, i block eller skifvor	2,838,580	288,691
Arbetad marmor	293,307	34,129
Osläckt kalk 8,443 hl. eller	759,851	15,197
Släckt kalk 2,000 hl. eller	84,002	840
Rå krita	859,978	12,900
Slammad krita	101,030	2,526

Från de svenska krita-bruken försåldes år 1907 17,464,084 kg. slammad krita (jfr sid. 45). Här af konsumerades inom landet omkring 6,985,634 kg., och resten, vid pass 10,478,450 kg., exporterades. Huru mycket af den inom landet förbrukade krita, som åtgått vid de olika slag af tillverkningar, där krita användes, har icke kunnat utrönas. Enligt uppgifter från de svenska glasbruket, hvilka använda såväl svensk som dansk krita, förbrukades vid dessa år 1907 605,891 kg. ångslammad krita och 217,000 kg. rå krita.

Vid de svenska martin- och bessemerverken uppgick *konsumtionen af dolomit år 1907 till minst 12,104 ton*. Därjämte torde en icke obetydlig mängd dolomit exporteras, men då detta ämne i statistiken för Sveriges utrikes handel sammanföres med kalksten, så kan man icke erhålla någon siffra på storleken af denna export.

Vid en statistik sådan som denna hade det, bland annat för kontrollens skull, varit i hög grad önskvärdt, om man hade kunnat få summan af produktions- och importsiffrorna för respektive rå kalksten, osläckt kalk etc. att något så när öfverensstämma med motsvarande summor af konsumtions- och exportsiffrorna. I förevarande fall, då bland annat konsumtionssiffrorna för sådana stora förbrukningsgrenar af kalk som, för att nämna de viktigaste, de för jordbruksändamål och till murbruksberedning icke kunnat erhållas direkt af konsumenterna själfva utan måst approximeras och uträknas ur produktionssiffrorna, är en sådan sammanställning icke användbar såsom kontroll. För öfversiktens skull och för att visa, huru det i detta fall förhåller sig med de erhållna värdena, meddelas emellertid här nedan ett par tabeller rörande rå kalksten och osläckt kalk.

Rå kalksten år 1907

(all kalksten, som användts för stenindustriella ändamål, är frånräknad).

Produktion	454,273 ton	Konsumtion	585,362 ton
Import ¹	22,071 >	Export	139,788 >
Firmor, som själfva bryta kalksten för eget behof ²	299,385 >		
Summa	775,729 ton	Summa	725,150 ton

¹ Nära hälften eller 9,180 ton af den importerade råa kalkstenen tages från Danmark (och Norge) och användes vid sulfat- och sulfidfabrikation.

² Samtliga 6 svenska cementfabriker, 25 masugnar och 3 sulfatfabriker bryta ur egna brott den kalksten, som åtgår för deras tillverkningar.

Osläckt kalk år 1907

(den importerade och exporterade släckta kalken är beräknad som osläckt).

Produktion	2,910,911 hl.	Konsumtion	2,964,651 hl.
Import	9,170 >	Export	59,414 >
Firmor, som själfva produ- cera den för sina tillverk- ningar behöfliga kalken ¹	27,706 >		
Summa	2,947,787 hl.	Summa	3,024,065 hl.

Fastän sålunda det här föreliggande försöket till en kalkstens- och kalkstatistik för Sverige icke kan göra anspråk på att vara närmelsevis fullständigt och uttömmande, så ger det oss likväl en föreställning om, hvilken stor betydelse råämnet kalksten har för vårt land och för en stor del af dess viktigaste industrigrenar. Detta ämnes utnyttjande och tillgodogörande sker också år efter år i allt större skala, och flera nya industrier, som för sina tillverkningar behöfva kalksten eller kalk, hafva uppstått på den allra sista tiden, så t. ex. fabriker för tillverkning af nitrammonkalk och kalkkvävföreningar. Med tanke på den år efter år allt mer tilltagande förbrukningen af kalksten, är det en tröst att veta, att Sverige (jämfördt med t. ex. Finland) har stora, om ock icke outtömliga, tillgångar på detta råämne, såsom bifogade öfversiktskarta öfver Sveriges kalkstensförekomster afser att åskådliggöra. Å denna karta äro äfven de viktigaste kalkstensbrotten och kalkindustrianläggningarna ut-satta, och de vid dessa fogade numren hänvisa till motsvarande siffror i efterföljande firmaförteckning.

¹ En karbidfabrik och 5 kalksandtegelfabriker hafva egna stenbrott och egna kalkugnar för framställande af den för deras tillverkningar behöfliga kalken.

Firmaförteckning.

- I). Firmor, som bryta kalksten och dolomit för försäljning.
- II). Firmor, som bryta kalksten och dolomitisk kalksten hufvudsakligen för eget behof.
- III). Kritförsäljningsbolag och kritbruk.

Efterföljande förteckning afsåg ursprungligen att gälla endast åren 1906 och 1907 men har för fullständighetens skull kompletterats med senare tillkomna firmor. Där tillverkningsvärde är angifvet, gäller detta blott för tillverkade kalkstens- och kalkfabrikat. Många bolag, för hvilka aktiekapitalet är utsatt, bedrifva därjämte äfven annan verksamhet.

I. Firmor, som bryta kalksten och dolomit för försäljning.

1. *Aktiebolaget Ahrs Bruk*, Västervik, äger Ahrs kalkbruk i Fleringe s:n, Gottlands län. Postadress: Fårösund. Bolaget grundades 1905. Aktiekapital: 50,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: E. W. Tillberg, David Richter och John Bäckvall. Tillverkningsvärde år 1907: 3,294 kr. Arbetareantal: 4 man. En kalkugn. Tillverkar bränd kalk.

2. *Aktiebolaget Balsviks Kalkbruk* i Österslöfs s:n, Kristianstads län. Postadress: Kristianstad. Bolaget grundades 1905. Aktiekapital: 47,500 kr. à 100 kr. Styrelse: verkst. dir. P. A. Dahl, föreståndare V. Rydén. Tillverkningsvärde år 1907: 28,365 kr. Arbetareantal: 14 man. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl.

3. *Aktiebolaget Berga Mekaniska Sten- och Bildhuggeri.* Postadress: Kumla. Äger Mossby (Hynnebergs) kalkstensbrott i Örebro län. Bolaget grundades 1906. Aktiekapital: 6,000 kr. à 100 kr. Föreståndare: G. L. Torgén. Arbetareantal: 5 man. Tillverkar rå kalksten.

4. *Aktiebolaget Bårstads Kalkstensbrott* i Rogslösa s:n, Östergötlands län. Postadress: Borghamn. Bolaget grundades 1895. Aktiekapital: 30,500 kr. à 100 kr. Styrelse: K. Gustafsson, Joël Nelson, C. J. Nylander. Föreståndare: Joël Nelson. Tillverkningsvärde år 1907: 14,239 kr. Arbetareantal: 40 man. Tillverkar bränd kalk och byggnadssten.

5. *Aktiebolaget Edeby Marmorbrott* i Hölö s:n, Södermanlands län. Post- och telegrafadress: Järna. Bolaget bildades 1907. Aktiekapital: 80,000 kr. à 50 kr. Styrelse: Olof Thorrelli, J. E. Hj. Eckerström och K. J. Karlsson.

6. *Aktiebolaget Finnslyttan* i Färnebo s:n, Värmlands län. Postadress: Finnslyttan. Bolaget grundades 1904. Aktiekapital: 450,000 kr. à 1,000 kr. Disponent: L. W. Bergström, verkställare: A. Bergström. Tillverkningsvärde år 1907: 800 kr. Arbetareantal: 4 man. Tillverkar bränd kalk.

7. *Aktiebolaget Förenade Kalkbrotten.* Postadress: Malmö. Äger kalkstensbrott i Limhamn (Annetorps och Nytorp sammanslagna kalkstensbrott) samt Länna kalkbruk (ej i gång) i Othems s:n, Gottlands län. Brytningen bedrivs för Aktiebolaget Förenade Kalkbrottens räkning af Skånska Cement Aktiebolaget, som därför utfår ersättning efter mängden brutet material. Aktiebolaget Förenade Kalkbrotten försäljer den råa kalkstenen genom Fællesagenturet i Köpenhamn, som är ombud äfven för Faxø stenbrott i Danmark och från några brott på Öland. — Bolaget bildades 1884, med ändring i bolagsordningen 1887. Aktiekapital: 450,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: v. häradshöfding E. Wehtje, kronofogden Gustaf Ohlsson (verkställande direktör) och grosserer Valdemar Petersen i Köpenhamn. Bolaget äger i Limhamn 2 ringugnar och 1 schaktugn, hvilka arrenderas af Skånska

Cement Aktiebolaget. År 1908 uppgick den utbrutna kalkstenen till c:a 215,000 kubikmeter.

8. *Aktiebolaget Gottlands Kalkverk*. Postadress: Malmö. Filial: Fredsgatan 30, Stockholm. Äger kalkbrott vid Fjaugen, Kullej, Hellvi, Katthammarsvik, Lörje, St. Olofsholm, Nyhamn och Storugns (förvaltare: G. W. Lantz) på Gottland. Bolaget grundades 1906, med ändring 1907. Aktiekapital: 800,000 kr. å 1,000 kr. Styrelse: auditör Erik Martin, disponenten C. E. Stolpe, löjtn. Carl von Horn, v. härads höfding E. Wehtje och rådman Carl Hammar; verkst. dir.: K. F. Carlsson. Tillverkningsvärde år 1907: 192,656 kr. Arbetareantal: 131 man. Tillverkar rå kalksten.

9. *Aktiebolaget Grönhögens Stenhuggeri och Kalkbrott*, Ventlinge. Postadress: Grönhögen, Ventlinge. Bolaget grundades 1905. Aktiekapital: 35,000 kr. å 50 kr. Verkst. direktör: Lorentz Peterson. Arbetsförman: Gustaf Nilsson. Tillverkningsvärde år 1906: 6,000 kr. Arbetareantal: 21 man. Tillverkar rå kalksten och kalkstensmjöl, fasad- och trottoarsten samt huggen och slipad plansten.

10. *Aktiebolaget Grönhögens Kalkverk*, Grönhögen, Öland. Postadress: Ventlinge. Bolaget grundades 1905. Aktiekapital: 52,000 kr. å 100 kr. Verkst. dir.: Arthur Strömer. Tillverkningsvärde år 1907: 15,000 kr. Tillverkar rå kalksten.

11. *Aktiebolaget Gusta Stenhuggeri* i Brunflo s:n, Jämtlands län. Postadress: Östersund. Bolaget grundades 1904. Aktiekapital: 100,000 kr. å 200 kr. Styrelse: verkst. dir. L. F. Ellström, kassör Einar Andersson, verkm. C. E. Hagström. Föreståndare: L. T. Ellström. Tillverkningsvärde år 1906: 40,000 kr. Arbetareantal: 40 man. Tillverkar kant- och sträcksten, byggnadssten samt grafvårdar af jämtländsk ortocerkalksten.

12. *Aktiebolaget Hallviken*. Postadress: Hälsingborg. Äger Hallvikens kalkbruk i Hälsingborgs s:n. Bolaget grundades år 1901. Aktiekapital: 35,000 kr. å 250 kr. Styrelse: M. Bengtsson och N. B. Bentz. Föreståndare: M. Bengts-

son. Tillverkningsvärde år 1907: 41,589 kr. Arbetareantal: 6 man. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl. En schaktugn.

13. *Aktiebolaget Hide*. Postadress: Visby. Äger Hide stenbrott i Lärbro s:n, Gottlands län. Bolaget grundades år 1904. Aktiekapital: 85,000 kr. à 100 kr. Verkst. dir.: Hjalmar Nettelbladt. Föreståndare: Tryggve Ytterberg. Tillverkningsvärde: 32,215 kr. Arbetareantal: 19 man. Tillverkar oarbetad kalksten.

14. *Aktiebolaget Ifö Chamotte- och Kaolinverk* i Ifve-tofta s:n, Kristianstads län. Postadress: Bromölla. Telegr. adr.: Iföbolaget, Sölvesborg eller Kristianstad. Bolaget bildades 1910. Aktiekapital: 4,400,000 kr. Styrelse (säte i Malmö): C. L. Müller, verkst. dir. E. Wehtje, A. Bergman och A. Granström. Disp.: R. Appè. Ingenjör: W. Hintze. Tillverkar chamottevaror i alla former, slammad kaolin för pappersbruk, bränd kalk m. m.

15. *Aktiebolaget Kalkbacken*. Postadress: Sala. Bolaget grundades år 1901. Aktiekapital: 32,000 kr. à 500 kr. Styrelse: verkst. dir. K. Fr. Schultzberg. Föreståndare: E. Camitz. Tillverkningsvärde år 1907: 53,139 kr. Arbetareantal: 16 man. Två schaktugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

16. *Aktiebolaget Karta och Oaxens Kalkbruk*. Postadress: Fredsgatan 28—30, Stockholm. Äger Egelsholms och Egelsviks kalkstensbrott i Mörkö socken, Södermanlands län, hvilka dock icke bearbetas för närvarande, Kvinnerstatorps kalkstensbrott i Axbergs s:n, Örebro län (föreståndare: Aug. Pettersson, postadress: Dylta bruk), kalkstensbrott och kalkbruk vid Bläse, Rute s:n, Gottlands län (förvaltare: Fritz Nilsson), vid Oaxen, Mörkö s:n (Ösmo), Södermanlands län samt kalkbruk vid Liljeholmen, Stockholms län (inspektor: C. G. Nyström). — Bolaget grundades 1896. Aktiekapital: 1,000,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: v. häradshöfding H. Santesson, löjtn. Carl von Horn, disponenten C. E. Stolpe

(verkst. dir.) och kontorschefen K. F. Carlsson. Tillverkningsvärde: 559,800 kr. Arbetareantal: 197 man. Tio kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

17. *Aktiebolaget Kolm.* Postadress: Lidingö Villastad. Bolaget grundades år 1909. Aktiekapital: 800,000 kr. à 1,000 kr. Verkst. dir.: C. Fr. Forssell. Äger Lilla Stolans kalkugnar, kalkstensbrott och kolmbrott i Timmersdala s:n, Skaraborgs län. Tillverkar (utom uran- och radium-preparat) bränd kalk.

18. *Aktiebolaget Lanna Kalksten.* Postadress: Hidingebro. Bolaget grundades år 1909. Aktiekapital: 30,000 kr. à 100 kr. Verkst. dir.: N. L. Johnson, verkm.: K. A. Falk. Tillverkar kalkstensarbeten och osläckt kalk.

19. *Aktiebolaget Lanna Stenhuggerier.* Postadress: Hidingebro. Arrenderar Strömsborgs bruk. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 215,000 kr. à 500 kr. Styrelse: Elliot Eriksson, J. F. Hill, Gunnar Huss, Herman Meeths, Carl af Klinteberg och kassadirektör N. L. Johnson. Verkst. dir. och disponent: Elliot Eriksson. Tillverkningsvärde: 46,758 kr. Arbetareantal: 40 man. 40 fältugnar. Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl. Bolaget har numera upphört.

20. *Aktiebolaget Lenabergs Kalkbruk.* Postadress: Vattholma. Föreståndare: J. C. Holm. Tillverkningsvärde år 1907: 53,321 kr. Arbetareantal: 26 man. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl. Bolaget finnes ej i 1910 års handelskalender.

21. *Aktiebolaget Ludvika Bergverk.* Äger Sörviks kalkbrott i Ludvika s:n, Kopparbergs län. Bolaget grundades år 1899. Aktiekapital: 252,000 kr. à 180 kr. Verkst. dir.: Erik Larsson, adress Bredsjö.

22. *Aktiebolaget Mattmars Kalkbruk.* Postadress: Mattmar. Äger Mällby kalkstensbrott vid jämtländska tvärbanan. Bolaget grundades år 1905. Aktiekapital: 60,000 kr. à 500 kr. Föreståndare: P. J. Ohlsson. Tillverkningsvärde år 1907:

40,000 kr. Arbetareantal: 10 man. Två kalkugnar. Tillverkar bränd kalk.

23. *Aktiebolaget Merserums Stenhuggerier.* Postadress: Merserum. Äger Sandviks Mekaniska Stenhuggeri i Persnäs s:n, Ölands N. Mots fögderi, Kalmar län. Bolaget grundades år 1898. Aktiekapital: 12,000 kr. à 100 kr. Styrelsens säte: Kalmar. Verkst. dir.: J. Nilsson och disponent: P. Nielsen. Tillverkningsvärde år 1906: 145,915 kr. Arbetareantal: omkring 175 man. Tillverkar gat-, kant-, sträck-, fasad- och annan byggnadssten samt orneringsarbeten af kalk- och sandsten.

24. *Aktiebolaget Nordsvenska Kalkbruket.* Postadress: Högdalsås. Äger Högdals kalkstensbrott, halfvägs mellan Jörn och Käge, Västerbottens län. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 37,000 kr. à 100 kr. Föreståndare: Anders Wiklund. Tillverkningsvärde år 1907: 19,939 kr. En kontinuerlig schaktugn. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

25. *Aktiebolaget Ruhlins Stenhuggerier.* Postadress: Asker. Äger Tångsätters mekaniska stenhuggerier i Askers s:n, Örebro län (verkm.: A. Karlsson) och Kolstads stenhuggeri i Borgholm: (verkm.: Gust. Nilsson). Bolaget bildades 1906. Aktiekapital: 40,000 kr. à 200 kr. Styrelsen har säte i Örebro. Verkst. dir.: B. A. H. Ruhlin (Örebro). Tillverkar byggnadssten af kalksten.

26. *Aktiebolaget Skattungbyns Kalkbruk.* Postadress: Skattungbyn. Äger Skattungbyns och Kallholms kalkbruk i Orsa s:n, Kopparbergs län. Arrenderas af Hj. Boström & C:o. Bolaget grundades år 1902. Aktiekapital: 100,000 kr. à 250 kr. Styrelse: C. E. Widén, C. E. R. Lindström (verkst. dir.) och Smids A. Andersson (Orsa). Tillverkningsvärde år 1907: 52,486 kr. Arbetareantal: 20 man. Två schaktugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

27. *Aktiebolaget Slite Kalkverk.* Postadress: Slite. Kalkstensbrottet är beläget i Boge s:n nära Slite—Roma järnväg. Bolaget grundades år 1908. Aktiekapital: 25,200 kr. à 100

kr. Föreståndare: John Lind. Tillverkningsvärde år 1907: 7,620 kr. Arbetareantal: 11 man. Tillverkar kalkstensmjöl.

28. *Aktiebolaget Smedjebackens Kalk- och Tegelbruk*, Smedjebacken, Kopparbergs län. Bolaget grundades år 1907. Aktiekapital: 120,000 kr. à 200 kr. Verkst. dir.: P. G. Åhman.

29. *Aktiebolaget Strå Kalkbruk*. Postadress: Sala. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 150,000 kr. à 500 kr. Styrelse: löjtn. Carl Frunck, grossh. Emil Söderström, rådmann J. Näsmark, grossh. J. M. Lundin och disp. A. Berggren. Föreståndare: Carl Frunck. Tillverkningsvärde år 1907: 70,871 kr. 3 ugnar. Arbetareantal: 45 man. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

30. *Aktiebolaget Vintrosa Kalkbrott*. Postadress: Vintrosa. Bolaget grundades år 1904. Aktiekapital: 30,000 kr. à 500 kr. Disponent: V. Risberg. Tillverkningsvärde år 1905: 23,800 kr. Arbetareantal: 10 man. Tillverkar bränd kalk (och kalkstensmjöl).

31. *Aktiebolaget Visby Cementfabrik*. Postadress: Visby. Bolaget grundades år 1888, med ändring 1892. Aktiekapital: 1,000,000 kr. à 200 kr. Styrelse: kapt. A. Sjöstedt, godsägare P. A. Liljedahl (ordf.), ingenjör D. Bergman och godsägaren Abel Bergman (verkst. dir.). Disponent: Allon de Yonge. Tillverkningsvärde år 1907: 46,000 kr. Arbetareantal: 29 man. En schacktu. Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl.

32. *Aktiebolaget Ystads Kalkbruk*. Postadress: Ystad. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 40,000 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: Jöns Nyberg. Tillverkningsvärde år 1907: 55,000 kr. Arbetareantal: 14 man. En ringugn. Tillverkar bränd kalk.

33. *Aktiebolaget Österby Bruk, Älglösa*, Films s:n, Uppsala län. Postadress: Dannemora. Bolaget grundades år 1876. Aktiekapital: 1,890,000 kr. à 10,000 kr. Styrelse: f. öfverståhållaren, frih. Gust. Tamm, f. kontroll-dir., fil. dir. Adolf Tamm och disponenten O. M. Strömberg (verkst. dir.).

Tillverkningsvärde år 1907: omkring 700 kr. Arbetareantal: 4 man. Två fasta ugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

34. *Armanbo Kalkbruk* i Sala s:n, Västmanlands län. Postadress: Sala damm. Ägare: grossh. Fr. Groth, Stockholm. Tillverkningsvärde år 1907: 3,570 kr. Arbetareantal: 4 man. En ugn. Tillverkar bränd kalk och rå kalksten.

35. *Barläst Kalkbruk* i Lärbro s:n, Gottlands län. Postadress: Pafvalds, Lärbro. Ägare: Fred. Alex. Nyberg, Pafvalds, Lärbro. Tillverkningsvärde år 1907: 4,491 kr. Arbetareantal: 6 man. En gammal kalkugn. Tillverkar bränd kalk. Ingen kalkbränning har ägt rum under de senaste åren.

36. *Bengtstorps Kalkstensbrott* i Örebro län. Postadress: Vikersvik. Ägare: O. A. Larsson.

37. *Benediktssons Kalkbruk*, Landskrona. Ägare: O. Benediktsson. Tillverkar bränd kalk. Arbetareantal: 3 man.

38. *Berga Kalkbrott* i Torbjörntorps s:n, Skaraborgs län. Postadress: Torbjörntorp. Ägare: R. & E. Sager. Förvaltare: A. F. Andersson. Tillverkningsvärde år 1907: 20,139 kr. Arbetareantal: 25 man. 4 kalkugnar. Tillverkar bränd kalk.

39. *Bergs och Knifvinge Kalkbruk* i Vreta klostern s:n, Östergötlands län. Postadress: Gullberg. Ägare: fru Maria Kraft. Tillverkningsvärde år 1907: 16,789 kr. Arbetareantal: 19 man. 11 fältugnar, s. k. »stukor». Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl.

40. *Bergslagernas Tegel- och Kalkbruksaktiebolag*. Äger Norsbro kalkstensbrott i Norrbärke s:n, Kopparbergs län. Postadress: Ludvika. Bolaget grundades år 1903. Aktiekapital: 95,000 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: Gust. Wahlberg. Tillverkningsvärde år 1907: 18,500 kr. Arbetareantal: 6 man. En schaktugn. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

41. *Bingers Kalkstensbrott*, Visby, Gottlands län. Ägare: konsul C. E. Ekman. Postadress: Visby. Export af rå kalksten.

42. *Bjernums Kalkgödningsfabrik* vid Bjernum i N. Åkarps s:n, Kristianstads län. Ägare: Alex. Angelin. Tillverkningsvärde år 1906: 7,800 kr. Arbetareantal: 6 man. Två s. k. »galtugnar» för torkning. Tillverkar gödningskalk.

43. *Bjersjölagårds Kalkbruk* i Ö. Kärrstorps s:n, Kristianstads län. Postadress: Bjersjölagård. Ägare: Amalia von Bülow. Förvaltare: A. F. Olsson. Tillverkningsvärde år 1907: omkring 20,000 kr. Arbetareantal: 12 man. En ugn. Tillverkar bränd kalk.

44. *Bjällums Kalkbruk och Stenhuggeri* i Bolums s:n, Skaraborgs län. Postadress: Bjällum. Ägare: Rickard Andersson.

45. *Björkskogsnäs Kalkbruk* i Grythytte s:n, Örebro län. Ägare: E. J. Nymans stärbhus. Postadress: Grythyttehed. Tillverkningsvärde år 1907: 400 kr. En arbetare. En kalkugn. Tillverkar bränd kalk.

46. *Blombergs Kalkstensbrott* å Kinnekulle i Källby s:n, Skaraborgs län. Ägare: grefve G. Hamilton. Kalkstensbrottet arrenderas af Hellekis Aktiebolag, postadress: Hellekis. Föreståndare: A. M. Stenbeck (K. J. Törnkvist). Tillverkningsvärde år 1907: 45,300 kr. Arbetareantal: 27 man. 80 s. k. fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

47. *Borghamns Kalkstensbrott och Mek. Stenhuggeri* i Rogslösa s:n, Östergötlands län. Postadress: Borghamn. Ägare: statsverket. Föreståndare: R. Andersson. Tillverkningsvärde år 1907: 26,432 kr. Arbetareantal: 51 man. Tillverkar rå kalksten och byggnadssten.

48. *Brandtsbergs Stenhyfleri och Kalkbruk* i Våmb s:n, Skaraborgs län. Postadress: Sköfde. Ägare: A. J. Brandt. Tillverkningsvärde år 1907: 8,725 kr. Arbetareantal: 10 man. 6 fältugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

49. *Brudestads Kalkbruk* i Föra s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Uggletorp. Äges af ett bolag. Disp.: Erik Palmgren.

50. *Brudestads Kalkbruk* i Alböke s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Alböke. Ägare: Alr. Stenfelt.

51. *Bröderna Gustafssons Stenhuggeri*, Hjortsberga, vid Mölnbo i Vårdinge s:n, Stockholms län. Postadress: Mölnbo. Disponent: B. Gustafsson, Garfvaregatan 3, Stockholm. Tillverkningsvärde år 1907: 30,000 kr. Tillverkar arbeten af grön Mölnbo-marmor.

52. *Båstads Kalkindustri-Aktiebolag* i Båstads s:n, Kristianstads län. Postadress: Båstad. Bolaget grundades år 1907. Aktiekapital: 103,000 kr. à 250 kr. Disponent: Hj. Falkland. Tillverkningsvärde år 1907: 25,000 kr. Arbetareantal: 17 man. Tillverkar kalkmjöl.

53. *Bäckabo, Stora, Kalkstensbrott* i Friggeråkers s:n, Skaraborgs län. Postadress: Falköping—Ranten. Ägare: grefve Gabriel Spens (Ängelholm). Arrendator: Edvard Bergström. Tillverkningsvärde år 1907: 4,600 kr. Arbetareantal: 4 man. Tillverkar bränd kalk.

54. *Bäckagårdens Kalkstensbrott*, Bolums s:n, Skaraborgs län. Postadress: Broddetorp. Ägare: Carl Brandberg, Skultorp. Tillverkningsvärde år 1907: 2,100 kr. Arbetareantal: 9 man. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

55. *Carlsro Kalkbruk*, Sköfde Mekaniska Stenhuggeri, Våmbs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Sköfde. Ägare: öfverstelöjtnant Sven Ahlberg, Sköfde. Tillverkningsvärde år 1907: 28,400 kr. Arbetareantal: 34 man. 8 fasta kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

56. *Claestorps Landtbruks-Aktiebolag*, Skultorp, äger Lillgårdens kalkstensbrott och stenhuggeri i Sjögerstads s:n, Skaraborgs län. Postadress: Skultorp. Bolaget grundades 1868, med ändring 1871 och 1881. Aktiekapital: 210,000 kr. à 3,000 kr. Styrelse: landshöfding Gerhard Dyrssen, major W. Dyrssen och ryttmästare H. Dyrssen. Föreståndare och verkst. dir.: C. A. Rydberg. Tillverkningsvärde år 1907: 7,310 kr. Arbetareantal: 8 man. 5 kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

57. *Claestorps Marmorbruk* i Ö. Vingåkers s:n, Södermanlands län. Postadress: Katrineholm. Ägare: grefve Claes Lewenhaupt, Claestorp. Tillverkningsvärde år 1907: 8,000 kr. Arbetareantal: 10 man. Tillverkar marmor och rå kalksten.

58. *Dalslands Kalk- och Skifferbruks Aktiebolag* i Älfsborgs län. Post- och telegrafadress: Dals—Rostock. Bolaget grundades år 1908. Aktiekapital: 65,000 kr. à 100 kr. Styrelsens säte: Vänersborg. Verkst. dir.: Lars Pettersson.

59. *De Förenade Kolsyrefabrikerens Aktiebolag* i Liljeholmen äger Limhamns kolsyrefabrik. Postadress: Limhamn. Föreståndare: Erik Wilh. Dufva. Bolaget grundades år 1900. Aktiekapital: 600,000 kr. à 60 kr. Styrelse: apotekare G. L. Nygren, disponenten O. E. Neumüller, disp. Max Göbel, alla i Stockholm, rentieren Fr. Bock i Karlsruhe samt F. E. Olson i Göteborg. Tillverkningsvärde år 1907: 10,455 kr. Arbetareantal: 6 man. Tillverkar bränd kalk.

60. *Degerhamns Kalkbruk* i S. Möckleby s:n, Kalmar län. Postadress: Degerhamn. Ägare: Johan Carlsson. Tillverkningsvärde år 1907: 33,692 kr. Arbetareantal: 30 man. 12 fält- eller skifferugnar. Tillverkar bränd kalk.

61. *Djupviks Stenhuggeri* i Föra s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Uggletorp. Ägare: A. A. Gerlofsson. Tillverkar af kalksten alla sorters plan-, trapp- och trottöarsten samt byggnadssten.

62. *Edeby Dolomit-Aktiebolag* i Hölö s:n, Södermanlands län. Post- och telegrafadress: Järna. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 300,000 kr. à 2,000 kr. Styrelsens säte i Stockholm. Den utgöres af C. G. Lovén, N. R. Nylén och K. J. Karlsson.

63. *Edsbergs Sanna Kalkbruk*, se under Kälkesta Kalkbruk.

64. *Ekebergs Marmorbrott* i Lillkyrka s:n, Örebro län. Postadress: Glanshammar. Ägare: Nils Kierkegaard, Ekeberg, Lillkyrka (Stens Bruks Aktiebolag, Finspång). Tillverk-

ningsvärde år 1907: 5,700 kr. Arbetareantal: 12 man. Tillverkar rå dolomit och kalksten.

65. *Falköpings Kalkbruksaktiebolag*. Äger Karleby Uddagårdens kalkstensbrott i Karleby s:n, Skaraborgs län. Postadress: Falköping—Ranten. Bolaget grundades år 1881. Aktiekapital: 40,000 kr. à 500 kr. Disponent: J. Nilsson. Förvaltare: J. K. N. Torulf. Tillverkningsvärde år 1907: nära 100,000 kr. Arbetareantal: 70 man. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

66. *Furillens Kalkverk* å ön Furillen i Rute s:n, Gottlands län. Har förut ägts af direktör A. Hermansen, Bromölla, men af honom försålts till L. Possehl & C:o i Lübeck, hvilka i sin ordning sålt kalkstensbrottet till Grufaktiebolaget Dalarne (Stockholm). Förvaltare: S. Lilja. Tillverkningsvärde år 1907: 32,200 kr. Arbetareantal: 40 man. Tillverkar rå kalksten.

Fællesagenturet i Köpenhamn. Se under Aktiebolaget Förenade Kalkbrotten.

67. *Fågeltorps Kalkbruk* i Vänersnäs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Lilleskog. Ägare: C. T. Olsson.

68. *Gistads Kalkstensbolag* i Törnevalla s:n, Östergötlands län. Postadress: Boxholm. Disponent: Elis Wettergren. Tillverkningsvärde år 1907: 14,930 kr. Arbetareantal: 12 man. Tillverkar rå kalksten.

69. *Grefvie Kalkaktiebolag* i Grefvie s:n, Kristianstads län. Postadress: Grefvie. Bolaget grundades år 1898. Aktiekapital: 65,000 kr. à 100 kr. Verkst. dir.: frih. R. Hermelin. Tillverkningsvärde år 1907: 5,000 kr. Arbetareantal: 7 man. Tillverkar kalkmjöl (gödningskalk.)

70. *Grönhögens Kalkbränneri* i Ventlinge s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Ventlinge. Ägare: J. P. Andersson, p. p. John Eklöf.

71. *Grönslanda Stenhuggeri* i Föra s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Uggletorp. Äges af ett bolag. Disp.: Wilh.

Peterson (adr. Grönvik). Tillverkar af kalksten plan-, trapp- och trottoarsten.

72. *Gåsgrufve Bolags Kalkbrott* i Färnebo s:n, Värmlands län. Postadress: Persberg. Disponent: K. G. Brunnberg. Tillverkningsvärde år 1907: 13,500 kr. Arbetareantal: 6 man. Tillverkar rå kalksten.

73. *Gärdagårdens Kalkstensbrott* i Hvalstads s:n, Skaraborgs län. Postadress: Folkabo. Ägare: K. F. Hammarberg med syskon.

74. *Gärdesta Kalkbruk* i Lästringe s:n, Södermanlands län. Postadress: Häringe, Tungelsta. Ägare: frih. A. Trolle-Löwen. Arrendator: Otto Knutsson Lindahl. Tillverkningsvärde: 400 kr. En arbetare. Tillverkar bränd kalk.

75. *Hagby, Latorps Bruks, Kalkstensbrott*, Örebro län. Postadress: Latorps Bruk. Ägare: A. R. Seilitz. Tillverkningsvärde år 1907: 19,000 kr. Arbetareantal: 16 man. 12 fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

76. *Haggårdens Kalkbruk* i Kinne-Klefva s:n, Skaraborgs län. Postadress: Götene. Ägare: G. A. Jansson. Tillverkningsvärde år 1907: 19,600 kr. Arbetareantal: 20 man. 11 ugnar, murade af skiffer. Tillverkar bränd kalk.

77. *Hammaryds Kalkstensbrott* i N:a Solberga s:n, Jönköpings län. Postadress: Ormaryd. Ägare: L. F. Johansson.

78. *Hanaskogs Kalkbruk* i Kviinge s:n, Kristianstads län. Postadress: Hanaskog. Ägare: landshöfdingen, frih. G. Louis De Geer. Förvaltare: frih. Arvid De Geer. Tillverkningsvärde år 1907: 27,994 kr. Arbetareantal: 28 man. En gammal ringugn. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl.

79. *Harge Aktiebolag* äger kalkbruk vid Harge och Dalmark i Hammars s:n, Örebro län. Postadress: Hammar, Bastedalen. Bolaget grundades år 1883. Aktiekapital: 150,000 kr. å 1,000 kr. Disponent: G. Grevilli. Föreståndare: Axel Giöbel. Tillverkningsvärde år 1907: 15,650 kr. Arbetareantal: 23 man. 2 kalkugnar. Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl.

Harge Kalkstensbrott i Hammars s:n, Örebro län. Ägare: Harge byamän. Arrenderas af Harge Aktiebolag, se detta.

80. *Hellekis Aktiebolag*, postadress: Hellekis, äger Hellekis, Gössäter (verkmästare: G. Ruhlin) och Hönssäter kalkstensbrott i Österplana s:n, Skaraborgs län. Bolaget grundades år 1873. Aktiekapital: 1,050,000 kr. à 1,500 kr. Disponent: frih. C. Klingspor. Förvaltare: A. M. Stenbeck. Styrelse: grefve G. Hamilton, kaptenen, grefve Wathier A. H. Hamilton (verkst. dir.), frih. C. G. R. Cederström, doktor Carl Nyström och bruksförvaltare A. M. Stenbeck. Tillverkningsvärde år 1907: 150,535 kr. Arbetareantal: 85 man. Omkring 250 fältugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

81. *Hemmestorp Kalkbruk* i Ö. Broby s:n, Kristianstads län. Postadress: Glimminge. Ägare: V. André (Ola Jönsson). Tillverkar bränd kalk.

82. *Hermanstorps Kalkbränneri och Tegelbruk* i Håslöfs s:n, Malmöhus län. Postadress: Håslöf. Ägare: Per Pålsson.

83. *Herrängs Gruf-Aktiebolag* i Häfverö s:n, Stockholms län. Postadress: Häfverösund. Bolaget grundades år 1889. Aktiekapital: 3,500,000 kr. à 1,000 kr. Bolaget bryter kalksten i mindre skala.

84. *Holmstorps Gårds Kalkbruk* i Tysslinge s:n, Örebro län. Postadress: Vintrosa. Ägare: A. F. Hagström och J. O. Andersson. Tillverkningsvärde år 1907: 17,500 kr. Arbetareantal: 17 man. Ett obestämdt antal s. k. »fyraryr» årligen. Tillverkar bränd kalk.

85. *Hällebråtens Kalkbruk* i Kumla s:n, Örebro län. Postadress: Kumla. Ägare: Hedin & Molander. Tillverkningsvärde år 1907: 16,000 kr. Arbetareantal: 15 man. Tillverkar bränd kalk.

86. *Hälsingborgs Cinders och Kakelfabriks Aktiebolag*, Hälsingborg. Bolaget grundades år 1891. Aktiekapital: 91,500 kr. à 500 kr. Styrelse: konsul P. Olsson, disponenten R. Ljunggren, disponenten N. O. Svensson (verkst. dir.), direktör Aug. Wingårdh och grossh. Elof Holmqvist. Tillverk-

ningsvärde år 1907: 85,458 kr. Arbetareantal: 9 man. Tillverkar bränd kalk.

87. *Höganäs-Billesholm Aktiebolag*, Höganäs. Telegr.-adress: Höganäsverken. Försäljningskontor: Lervarukontoret i Hälsingborg. Bolaget grundades år 1903. Aktiekapital 11,500,000 kr. à 100 kr. Utom stenkolsbrytning och fabrication af eldfast tegel, asktegel, lerrör m. m. tillverkar bolaget äfven bränd kalk dels för eget behof, dels för försäljning.

88. *Höganäs Kalkbruk*, Höganäs. Ägare: C. Nilsson. Tillverkningsvärde år 1907: 6,175 kr. Arbetareantal: 2 man. 2 fasta ugnar. Tillverkar bränd kalk.

89. *Ifö Cementfabriks Aktiebolag* i Ifvetofta s:n, Kristianstads län. Postadress: Bromölla. Telegr.adr.: Iföbolaget, Sölvesborg eller Kristianstad. Bolaget bildades 1910. Aktiekapital: 220,000 kr. Styrelse (säte i Malmö): C. L. Müller, E. Wehtje (verkst. dir.), A. Bergman och A. Granström. Disp.: R. Appè, ingenjör: G. Cöster. Tillverkar cement. Se äfven Aktiebolaget Ifö Chamotte- och Kaolinverk.

Ifö Kaolin och Chamottefabriks Aktiebolag i Ifvetofta s:n, Kristianstads län. Postadress: Bromölla. Bolaget grundades år 1903. Aktiekapital: 2,400,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: A. Hermansen, Carl af Burén, O. Jacobsson, A. Ekström, R. Appè (disponent), H. Edstrand och N. Hintze. Föreståndare: And. Rosengren. Tillverkningsvärde af kalkstensfabrikat år 1907: omkring 35,000 kr. Arbetareantal: 5 stembrytare och 2 kalkbrännare (för hela anläggningen 395 man). En ringugn. — År 1910 upplöstes detta bolag och ersattes af två nya: Aktiebolaget Ifö Chamotte- och Kaolinverk samt Ifö Cementsfabriks Aktiebolag (se dessa).

90. *Jeppsons, P., Kalkbruk*, Trälleborg.

91. *Kaflås (eller Öfvertorps) Kalkstensbrott* i Hvarfs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Kaflås. Ägare: riksmarskalken, frih. Fr. von Essen. Förvaltare: J. A. Henström. Tillverkningsvärde år 1907: 166,421 kr. Arbetareantal: 160 man. 24 fältugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

92. *Kalkindustriaktiebolaget i Södertälje* äger Anderviks kalkbruk i Södermanlands län (postadr. Vagnhärad) och Bungenäs kalkbruk på Gottland (föreståndare: C. G. Larsson, postadr.: Fårösund). Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 100,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: dir. Ph. Wersén och H. L. Wersén. Tillverkningsvärde år 1907: 17,728 kr. Arbetareantal: 12 man. Tillverkar släckt och osläckt kalk, murbrukskalk, kalksandtegel samt kalksten för kem.-tekn. behof.

Kalkkontoret (G. W. Nymberg), Falköping. Partiförsäljning af osläckt kalk m. m.

93. *Kappeleds Tegel- och Kalkbruk* i Vålänge s:n, Malmöhus län. Postadress: Vegeholm. Ägare: Vegeå tegelbruksaktiebolag, grundadt år 1907. Aktiekapital: 25,200 kr. à 100 kr. Firman tecknas af N. P. och P. B. Nilsson.

94. *Karlsfors Kalkstensbrott* i Lerdala s:n, Skaraborgs län. Postadress: Nya Lerdala. Ägare: C. E. Jonsson.

95. *Kils Kalkbruk* i Knista s:n, Örebro län. Postadress: Fjugesta. Ägare: John Roth.

96. *Kinnekulle Kalkbolag* äger Krogårdens kalkstensbrott i Fullösa s:n, Skaraborgs län. Postadress: Gössäter. Såldes till Fr. Carlsson, Gössäter, m. fl. med tillträde den 1 okt. 1906. Tillverkningsvärde år 1907: 4,800 kr. Arbetareantal: 7 man. Tillverkar bränd kalk.

97. *Kjepplunda Kalkstensbrott, Stenhuggeri och Sliperi* i Sköfde landsförsamling, Skaraborgs län. Postadress: Käpplunda, Sköfde. Ägare: grossh. Hemming Johansson, Tegnér-gatan 59, Stockholm. Disponent: A. Westergren. Tillverkningsvärde år 1907: 26,470 kr. Arbetareantal: 12 man. Tillverkar bränd kalk m. m.

98. *Klackbergs Kalkstensbrott* i Norbergs s:n, Västmanlands län. Postadress: Klackberg. Ägare: Adolf Petersson & A. G. Holsteinsson. Tillverkningsvärde år 1907: 10,000 kr. Arbetareantal: 3 man. Tillverkar rå kalksten.

99. *Klagstorps Kalkbrotts Aktiebolag* i V. Klagstorps s:n, Malmöhus län. Äger Tygelsjö cementfabrik. Postadress: Klags-

hamn. Kontor: Malmö, St. Nygatan 55. Bolaget grundades år 1896. Aktiekapital: 1,530,000 kr. à 500 kr. Styrelse: byggmästare C. L. Müller, insp. G. Andersson, disp. Julius Gad och grossh. Gust. Dieden i Malmö samt ing. C. O. Holmberg, Lund. Tillverkningsvärde år 1907: 233,477 kr. Arbetareantal: 40 man. Två kalkugnar. Bolaget bedrifver kalkstensbrytning, kalkbränning, tillverkning af cement och huggning af flinta.

100. *Klinte Kalkbruksbolag*, Klintehamn, Gottlands län. Disponent: R. Snöbohm. Rörelsen är för närvarande nedlagd.

101. *Knapagårdens Kalkstensbrott* i Dala s:n, Skaraborgs län. Ägare: Johan Persson. Arbetareantal: 5 man. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

Kolstads Stenhuggeri i Borgholm (verkmästare: Gust. Nilsson). Se Aktiebolaget Ruhlins Stenhuggerier.

102. *Kull & Hallbergs Handelsaktiebolag* i Halmstad. Äger ett kalkbränneri i Snöstorps s:n, Hallands län. Postadress: Halmstad. Bolaget grundades år 1901. Aktiekapital: 100,000 kr. à 1,000 kr. Tillverkningsvärde år 1907: 45,714 kr.(?) Arbetareantal: 5 man.

103. *Kullsbergs Kalkförädlings Aktiebolag* i Rättviks s:n, Kopparbergs län. Postadress: Rättvik. Bolaget grundades år 1898. Aktiekapital: 25,000 kr. à 500 kr. Föreståndare och verkst. dir.: C. G. Bergman. Tillverkningsvärde år 1907: 66,482 kr. Arbetareantal: 14 man. Tillverkar bränd kalk.

Kälkesta (Edsbergs Sanna) Kalkbruk i Edsbergs s:n, Örebro län. Postadress: Fjugesta. Ägare: E. R. Johnson (Löfsta).

104. *Landskrona Kalkbruk* i Landskrona. Ägare: E. W. Lindberg. Tillverkningsvärde år 1907: 23,080 kr. Arbetareantal: 4 man. En kontinuerlig ugn. Tillverkar bränd kalk.

105. *Larsbo Kalkaktiebolag* i Linde s:n, Örebro län. Postadress: Larsbo, Fanthyttan. Bolaget grundades år 1899. Aktiekapital: 100,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: A. Jansson, B. Wijkander, H. Karlsson (disp.). Förvaltare: Axel Jansson.

Tillverkningsvärde år 1907: 85,717 kr. Arbetareantal: 15 man. 4 ugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

106. *Larssons, Rull Lars, Kalkbruk* i Mora s:n, Kopparbergs län. Postadress: Vika station. Tillverkningsvärde år 1906: 75 kr. En arbetare. Tillverkar bränd kalk.

107. *Latorps Bruk*, Tysslinge s:n, Örebro län. Postadress: Latorps bruk. Ägare: H. Hegardt. Tillverkningsvärde år 1907: 20,000 kr. Arbetareantal: 18 man. 5—10 fältugnar vår- och sommartid, en om vintern. Tillverkar bränd kalk.

108. *Lenabergs Kalkbruk* i Lena s:n, Uppsala län. Postadress: Vattholma. Ägare: G. J. E. Kjellberg.

109. *Lergårdens Kalkstensbrott* i Kungslena s:n, Skaraborgs län. Postadress: Kafås. Ägare: Fredrik Johansson. Tillverkningsvärde år 1907: 1,335 kr. Arbetareantal: 4 man. Tillverkar bränd kalk.

Lilla Stolans Kalkugnar, Kalkstensbrott och Kolmbrott i Timmersdala s:n, Skaraborgs län, se Aktiebolaget Kolm.

Limhams Kalkstensbrott, Kalkbränneri och Jordbrukskalkfabrik, Limhamn. Se Aktiebolaget Förenade Kalkbrotten och Skånska Cement Aktiebolaget.

110. *Limnäs Kalkbruk och Kalkstensbrott* i Linde landsförsamling, Örebro län. Postadress: Storå. Ägare: Viktoria Sundström (Fredr. Söderström). Tillverkningsvärde år 1907: 10,200 kr. 3 arbetare. Tillverkar bränd kalk.

111. *Lindelöfs, J. M., Kalkbruk* i Landskrona. Tillverkningsvärde år 1907: 15,850 kr. 2 arbetare. En kontinuerlig ugn. Tillverkar bränd kalk.

112. *Lämneå Kalkbränneri* i Tjällmo s:n, Östergötlands län. Postadress: Skönnarbo. Ägare: fröken C. Löfving. Inspektör: Albert Sandberg.

113. *Maltesholms Cement Aktiebolag*, Tollarp, äger Ignaberga kalkbruk i Ignaberga s:n och Maltesholms kalkbruk i Ö. Sönnerslöfs s:n, Kristianstads län. Postadress: Cementbolaget, Tollarp. Tel.-adr.: Cementbolaget, Kristianstad.

Bolaget grundades år 1898. Aktiekapital: 1,400,000 kr. å 1,000 kr. Styrelse: v. häradshöfd. Walter Philipsson, disp. Axel Wingårdh, ingenjör Alarik Lagergréen, grefve Jakob de la Gardie och direktör Nils Winqvist. Tillverkningsvärde år 1907: 145,957 kr. Arbetareantal: 40 man. Två ringugnar. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl. (Föreståndare vid Ignaberga: B. Wittström.)

114. *Mossby (Norra) Kalkbruk* i Kumla s:n, Örebro län. Postadress: Kumla. Ägare: Axel Jonsson. Tillverkningsvärde år 1907: 35,000 kr. Arbetareantal: 28 man. 20 s. k. kalkfyrar. Tillverkar bränd kalk.

115. *Mossebo Kalkstensbrott* i Flo s:n, Skaraborgs län. Postadress: Lilleskog. Ägare: A. Johansson, Lilla Mossebo, Lilleskog. Tillverkningsvärde år 1907: 3,000 kr. Arbetareantal: 4 man. 2 ugnar. Tillverkar bränd kalk.

116. *Mölnbo Marmorbruk och Stenhuggeri* i Vårdinge s:n, Stockholms län. Postadress: Mölnbo. Ägare: Carl Wersén, Södertälje. Tillverkningsvärde år 1906: 16,400 kr. Arbetareantal: 9 man. Tillverkar byggnadssten och gravvårdar.

117. *Müller, Carl*, Visby. Postadress: Müller, Visby. Tillverkningsvärde år 1907: 2,000 kr. Arbetareantal: 9 man. Tillverkar rå kalksten, vidare husbyggnadssten såsom fasadsten, listverk, portaler, omfattningar och bildhuggeriarbeten af ljusgrå Gottlandskalksten från Visby och Kappelshamn.

118. *Nilsson, C. J.*, Ventlinge s:n, Kalmar län. Postadress: Ventlinge. Tillverkar kant- och sträcksten samt byggnadssten af Ölandskalksten.

119. *Nilssons, And. (och Jöns Olssons) Kalkbruk* i Ö:a Torps s:n, Malmöhus län. Postadress: Östra Torp. Tillverkningsvärde år 1907: 9,125 kr. Arbetareantal: 6 man. Två ugnar. Tillverkar bränd kalk.

120. *Nittsjö Kalkbränneri* i Rättviks s:n, Kopparbergs län. Postadress: Vikarbyn. Ägare: N. Rydstedt.

121. *Norra Mossby Kalkbruk* i Kumla s:n, Örebro län. Postadress: Kumla. Ägare: Bröderna Jonasson. Tillverkningsvärde år 1907: 15,945 kr. Arbetareantal: 12 man. 11 s. k. kalkfyrar. Tillverkar bränd kalk.

122. *Nya Lerdala Kalkstensbrott* i Skaraborgs län. Postadress: Lerdala. Ägare: Hugo Håkansson. Insp.: C. Johansson.

123. *Nya Marmorbruks Aktiebolagets Marmorbruk* å Kolmården i Krokeks s:n, Östergötlands län. Bolaget grundades år 1866. Aktiekapital: 150,000 kr. å 250 kr. Styrelse: Edvard Ringborg och Karl Ringborg. Arbetareantal: 10 man. En kontinuerlig ugn. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk, men denna fabrikation låg nere år 1907. Bolaget tillverkar dessutom polerad och opolerad byggnadsmarmor, såsom golfplattor, väggbeklädnader, pilastrar, golf, fönster, vägglistor, trappsteg och allt slags profileringsarbete, kolonner, balustrader och allt slags svarfärbete.

124. *Nybyggets Kalkbruk*, Sala.

125. *Nygårds Kalkbruk* i Tunhems s:n, Älfsborgs län. Postadress: Nygård, Rånnum. Ägare: A. M. Koch (Uddevalla). Förvaltare: R. Koch. Tillverkningsvärde år 1907: 20,000 kr. Arbetareantal: 2 man. 10 fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

126. *Oretorps Kalkbruk* i Vinslöfs s:n, Kristianstads län. Postadress: Vinslöf. Ägare: grefve C. G. Sparre.

127. *Postgården Melldala Kalkstensbrott* i Bergs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Lerdala. Ägare: C. O. Johansson (Igelsjö), Axel Andersson (Skara) m. fl.

128. *Prästebols Kalkstensbrott*. Postadress: Latorps bruk.

129. *Rebbelberga Kalkugn* i Rebbelberga s:n, Kristianstads län. Postadress: Ängelholm. Ägare: C. E. Sjöbergs stärbhus. Tillverkningsvärde år 1907: 6,750 kr. 2 arbetare. En cylinderugn. Tillverkar bränd kalk.

130. *Regumatorp-Nolgårdens Kalkbruk och Stenhuggeri* i Sjögerstads s:n, Skaraborgs län. Postadress: Skultorp. Ägare:

C. A. Wahlström, Sköfde. Tillverkningsvärde år 1907: 3,100 kr. Arbetareantal: 10 man. 4 murade kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

131. *Råbäcks Kalkbruk, Stenbrott och Stenhuggeri* i Medelplana s:n, Skaraborgs län. Postadress: Råbäck. Ägare: friherre C. Klingspors stärbhus. Förvaltas under firma Råbäcks gårdskontor. Förvaltare: J. F. Ericson. Tillverkningsvärde år 1907: 43,900 kr. Arbetareantal: 40 man. 40 fasta, rektangulära ugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

132. *Rönnvikens Kalkbruk* i Enåkers s:n, Västmanlands län. Postadress: Runhällen. Ägare: Gust. Andersson.

133. *Röseholms Mekaniska Stenhuggeri* i Kumla s:n, Örebro län. Postadress: Kumla. Ägare: Carl Österberg. Tillverkningsvärde år 1906: 13,952 kr. Arbetareantal: 8 man. Tillverkar hufvudsakligen trappsten, kakelugnsplaner och fasadsten af gråbrun ortocerkalksten.

134. *Rössberga Kalkstensbrott* i Valtorps s:n, Skaraborgs län. Postadress: Falköping-Ranten. Ägare: C. Thorselius' stärbhus, arr. af E. och H. Thorselius. Tillverkningsvärde år 1907: 14,400 kr. Arbetareantal: 13 man. Tillverkar bränd kalk. Bruket står genom en 2 km. lång smalspårig järnväg i förbindelse med Falköping-Rantens station genom Berga lastageplats.

135. *Sandviks Mekaniska Stenhuggeri* i Persnäs s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Persnäs. Ägare: Märserums stenhuggeribolag. Disp.: P. Nielsen. Tillverkar af kalksten fasad- och annan byggnadssten.

136. *Sandviks Stenhuggeri* i Persnäs s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Persnäs. Ägare: N. P. Lundgren. Tillverkar grafvårdar.

137. *Singö förra Marmorbruk* å Singö, Enholmens s:n, Stockholms län. Postadress: Singö, Enholmen. Ägare: Wilh. Dumrat. Tillverkningsvärde år 1907: 1,787 kr. Arbetareantal: 5 man. Tillverkar rå kalksten.

138. *Singö Kalkstensbrott* i Singö s:n, Stockholms län, öster om Singö i Ålands haf. Ägare: Backby och Tranviks byamän. Tillverkningsvärde år 1907: 1,850 kr. Arbetareantal: 3—4 man under maj—september månader. Tillverkar rå kalksten.

139. *Skyttetorps Kalkbruk* i Vänersnäs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Lilleskog. Ägare: A. Andersson.

140. *Skånska Cement Aktiebolaget*. Postadress: Malmö. Äger i Limhamn cementfabrik och jordbrukskalkfabrik och i Lomma tegelbruk samt drifver dessa verk jämte kalkstensbrotten och kalkugnarna i Limhamn (se Aktiebolaget Förenade kalkbrotten). Arbetareantal: c:a 1,400. Äger dessutom egna kalkstensbrott i Limhamn, men dessa bearbetas ej. Driftsdisponent i Limhamn är ingenjören J. O. Hallgren. Ingenjör för kalkstensbrotten, kalkugnarna och jordbrukskalkfabriken är C. G. Zickerman samt ingenjör för Lommaafdelningen W. de Sharengard. Bolaget bildades 1871. Aktiekapital: 5,000,000 kr. à 1,000 kr. Styrelsen består af professor Hj. Lindgren (ordf.), stadsläkaren Aug. Fornmark (v. ordf.), dir. O. Kjellström, grosshandl. N. Winkler och frih. G. Lagerbjelke jämte disp., v. häradshöfd. E. Wehtje och kassadirektören G. H. Nordenskiöld.

Sköfde Mekaniska Stenhuggeri se Carlsro Kalkbruk.

141. *Slite och Klints Kalkbruk* i Othems s:n, Gottlands län. Postadress: Slite. Ägare: grossh. Ferd. Nyström. Tillverkningsvärde år 1907: 60,000 kr. Arbetareantal: 25 man. 3 kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

142. *Slöta Kalkstensbrott* i Kälfvane s:n, Skaraborgs län. Postadress: Kälfvane. Ägare: J. Jansson.

143. *Slöta Mossagårdens Kalkbruk* i Slöta s:n, Skaraborgs län. Postadress: Vartofta. Ägare: statsverket. Arrendator: Fritz Gustafsson. Tillverkningsvärde år 1907: 8,856 kr. Arbetareantal: 9 man. 3 kalkugnar. Tillverkar bränd kalk.

144. *Smöjehamns (Smöjens) Kalkstensbrott* i Hellvi s:n, Gottlands län. Postadress: Hellvi. Telegr.-adr.: Slite. Ägare: J. P. Hörberg, Karlshamn. Tillverkningsvärde år 1907: omkring 25,000 kr. Arbetareantal: 15 man. Tillverkar rå kalksten.

145. *Stenbrottets Kalkbruk* i Slöta s:n, Skaraborgs län. Postadress: Vartofta. Ägare: J. Jansson. Tillverkningsvärde år 1907: 11,100 kr. Arbetareantal: 15 man. 16 fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

146. *Stens Bruks Aktiebolag*, Finspång, äger Grafversfors stenhuggeri och stensliperi i Kvillinge s:n, Östergötlands län, samt Groppetorps marmorbrott i Vingåkers s:n, Södermanlands län. Bolaget grundades år 1902. Aktiekapital: 3,000,000 kr. à 1,000 kr. Styrelse: frih. H. Fleming, disp. K. A. Huldt (verkst. dir.), disp. B. Wijkander och v. härads-höfding W. Philipsson. Bolaget bearbetar dels röd Grafversforsgranit, dels grön s. k. Kolmårdsmarmor (från Groppe-torp), dels vit s. k. Ekebergsmarmor (från arrenderadt brott i Örebro län).

147. *Stenåsens Kalkstensbrott och Stenhuggeri* i Dala s:n, Skaraborgs län. Postadress: Marieberg. Ägare: C. A. Brissman, Suntak. Tillverkningsvärde år 1907: 26,100 kr. Arbetareantal: 30 man. 7 kalkugnar, insprängda i skifferberget. Tillverkar bränd kalk.

148. *Stockholms Superfosfat Aktiebolag* äger Sätters kalkbruk i Sätters s:n, Kopparbergs län. Postadress: Säter. Bolaget grundades 1871, med ändring 1872, 1874, 1884, 1891, 1900 och 1903. Aktiekapital: 2,500,000 kr. à 500 kr. Styrelse: Oscar Berg, Oscar Carlsson (verkst. dir.), kabinettskammarherre O. Holterman, bankdir. J. Palm och John Öberg (jourh. direktör). Föreståndare för Sätters kalkbruk: Emil Ekman, Månsbo, Avesta. Tillverkningsvärde år 1907: 37,465 kr. Arbetareantal: 14 man. 3 schaktugnar.

149. *Stora Stolans Kalkstensbrott* (kvarn och såg) i Timmersdala s:n, Skaraborgs län. Postadress: Timmersdala. Ägare: C. W. Hultström. Tillverkar bränd kalk.

150. *Storebergs Kalkbränneri* i Krigsbergs s:n, Östergötlands län. Postadress: Motala verkstad. Ägare: Aug. Sundström.

151. *Strands Kalkstensbrott* i Vika s:n, Kopparbergs län. Postadress: (Strandvik) Ornäs. Ägare: Siljans kalkaktiebolag.

152. *Strömborgs Stenhuggeri och Kalkbruk* i Hidinge s:n, Örebro län. Postadress: Hidingebro. Ägare: Erik Andersson. Tillverkar bränd kalk och stenhuggeriarbeten af kalksten.

153. *Svenska Kalkförsäljnings Aktiebolaget* (Calcium). Postadress: Malmö. Bolaget bildades 1902. Aktiekapital: 17,500 kr. à 100 kr. Verkst. dir.: G. H. Nordenskiöld, disponent: Axel Åkerman. Försäljer kalk från Skånska Cement Aktiebolagets kalkbränneri och jordbrukskalkfabrik i Limhamn, från flertalet andra skånska kalkbruk och en del af Västergötlands.

154. *Sydsvenska Cementvaru Aktiebolaget* i Kyrkoköpinge s:n, Malmöhus län. Postadress: Trälleborg. Bolaget grundades år 1906. Aktiekapital: 75,000 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: John Koch, disponent: Holger Preisler, ingenjör: H. Werlien, kamrer: Harald A. Borgström. Tillverkningsvärde år 1907: 17,000 kr. Arbetareantal: 2 man (66 för hela anläggningen). Tillverkar bränd kalk.

Säters Kalkbruk: se under Stockholms Superfosfat Aktiebolag.

155. *Södertörns Kalkbruk* i Fröstuna s:n, Södermanlands län. Postadress: Gnesta. Ägare: kammarherre W. von Eckermans stärbhus, Gnesta. Arbetareantal: 5 man. Tillverkar bränd kalk. Bruket var ej i gång år 1907.

156. *Sörviks Kalkstensbrott* i Ludvika s:n, Kopparbergs län. Postadress: Sörvik. Ägare: 10 intressenter, representerade af G. Öman. Tillverkningsvärde år 1907: 7,000 kr. Arbetareantal: 5 man. Tillverkar rå kalksten.

157. *Timmersdala Kalkugnar* i Timmersdala s:n, Skaraborgs län. Ägare: ett flertal smärre kalkbrännare (C. Julin m. fl.). Tillverkningsvärde år 1906: 15,000 kr. Omkring 30 man sysselsätts vid dessa små kalkugnar, som kunna uppgå till vid pass 200 om året. Tillverkning: bränd kalk. — De flesta af dessa ugnar ligga på Lilla Stolans område, som numera tillhör Aktiebolaget Kolm (se detta bolag).

158. *Tommarps Kalkbruk* i Ö. Tommarps s:n, Kristianstads län. Postadress: Tommarp. Ägare: M. H. Beckvall. Tillverkningsvärde år 1906: 735 kr. 3 arbetare. En ugn. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk.

159. *Tornby Mekaniska Stenhuggeri och Kalkstensbrott* i Fornåsa s:n, Östergötlands län. Postadress: Fornåsa. Ägare: P. D. Karlsson, Fornåsa. Tillverkningsvärde år 1907: 9,360 kr. Arbetareantal: 2 man. Tillverkar rå kalksten och byggnadsarbeten af kalksten.

160. *Torsåkers Kalkbruk* i Torsåkers s:n, Gäfleborgs län. Postadress: Torsåker. Ägare: A. Larsson, Torsåker. Tillverkningsvärde år 1907: 5,205 kr. Arbetareantal: 8 man. Tillverkar bränd kalk.

161. *Trolmens Kalkbruk* i Medelplana s:n, Skaraborgs län. Postadress: Blomberg. Ägare: grefve Sven Hamilton, Blomberg. Tillverkningsvärde år 1907: 16,500 kr. Arbetareantal: 15 man. 8 ringugnar. Tillverkar bränd kalk.

162. *Tulleråsens Kalkstensbrott och Kalkbruk* i Offerdals s:n, Jämtlands län. Postadress: Tulleråsen. Ägare: E. Ögren.

163. *Ugerups Kalk- och Tegelbruks Aktiebolag* i Gärds-Köpinge s:n, Kristianstads län. Postadress: Gärds-Köpinge (A. Löfqvist). Arrend.: G. Sylvan. Förvaltare: Chr. Kristersson. Tillverkningsvärde år 1907: 1,670 kr. En arbetare. En rostugn. Tillverkar bränd kalk och kalkstensmjöl.

164. *Uggletorps Stenhuggeri* i Föra s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Uggletorp. Ägare: E. Håkansson. Tillverkar af kalksten golf-, trapp-, fasad- och trottoarsten.

165. *Ulunda Kvarn- och Kalkbolag* i Varnhems s:n, Skaraborgs län. Postadress: Varnhem. Bolaget grundades 1897. Aktiekapital: 51,000 kr. à 500 kr. Disponent: J: Svensson. Föreståndare: Otto Undén. Tillverkningsvärde år 1907: 22,500 kr. Arbetareantal: 23 man. 9 fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

166. *Undéns Kalkbruk och Stenhuggeri* i Fullösa s:n, Skaraborgs län. Postadress: Gössäter. Ägare: Otto Undén. Gössäter. Tillverkningsvärde år 1907: 32,000 kr. Arbetareantal: i medeltal 28 man. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk (Rännhulan) samt huggna, hyflade och polerade arbeten i röd och grå ortocerkalksten.

167. *Valla Kalkstens- och Kvartsbrott* i By s:n, Kopparbergs län. Postadress: Byvalla. Ägare: Horndals järnverksaktiebolag, Horndal. Bolaget grundades 1872. Aktiekapital: 2,000,000 kr. à 2,500 kr. Verkst. dir.: konsul Knut Bohman. Tillverkningsvärde år 1907: 8,400 kr. Arbetareantal: 4 man. Tillverkar rå kalksten.

168. *Valls Kalkstensbrott och Kalkbruk* i Torsåkers s:n, Gäfleborgs län. Postadress: Torsåker. Ägare: Olsson & Tjerneld (J. P. Lars Olsson). Tillverkningsvärde år 1907: 20,000 kr. Arbetareantal: 12 man. Tillverkar rå kalksten.

169. *Vestanå Kalkstensbrott, Kalkbruk och Mekaniska Stenhuggeri* i Brunneby s:n, Östergötlands län. Postadress: Borensberg. Ägare: P. F. Landelius. Tillverkningsvärde år 1907: omkring 20,000 kr. Arbetareantal: 7 man. 2 kalkugnar af kalksten. Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl samt alla slags byggnadssten.

170. *Visby kooperativa Stenhuggeriförening*, Visby. Föreståndare: Albert Hammarberg. Tillverkningsvärde år 1908: 16,000 kr. Arbetareantal: 8 man. Tillverkar alla slags fasadarbeten af Gottlandskalksten.

171. *Vollsjö Kalkfabrik* i Vollsjö s:n, Malmöhus län. Postadress: Säljeröd per Vollsjö. Ägare: Ohla Andersson. Tillverkningsvärde år 1907: 2,400 kr. Arbetareantal (under 3 månader): 4 man. Tillverkar kalkmjöl.

172. *Vrangelsholms Kalkbruk* i Valtorps s:n, Skaraborgs län. Postadress: Falköping-Ranten. Ägare: Douglas Peterson (Herman Olsson & H. V. Hanzon). Tillverkningsvärde år 1907: 9,500 kr. Arbetareantal: 20 man. Tillverkar bränd kalk.

173. *Vreta Klosters Kalkbruk* i Vreta s:n, Östergötlands län. Postadress: Vretakloster. Ägare: C. O. Isakson. Disp.: J. Svenerz.

174. *Vrå Marmorbrott* i Hölö s:n, Södermanlands län. Postadress: Hölö. Ägare: Knut Jansson. Tillverkningsvärde år 1907: 12,000 kr. Arbetareantal: 35 man. Tillverkar rå kalksten och marmor.

175. *Våmb's Stenhuggeri* i Våmb's s:n, Skaraborgs län. Postadress: Våmb. Ägare: A. Pettersson. Arrendator: A. G. Bergström. Tillverkningsvärde år 1907: 4,500 kr. Arbetareantal: 14 man. Tillverkar rå kalksten.

176. *Yxhults Stenhuggeri Aktiebolag* i Kumla s:n, Örebro län. Postadress: Kumla. Bolaget äger Yxhults stenhuggeri och kalkbruk samt Hällebråtens kalkstensbrott i Kumla s:n, Vilhelmsbergs stenhuggeri i Askers s:n (Lanna stenhuggeri) och Skillnadsbäckens stenbrott i Hidinge s:n, Örebro län. Bolaget grundades år 1879, med ändring 1885, 1886 och 1907. Aktiekapital: 499,500 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: C. A. T. Fredberg. Förvaltare: Emil Adlers. Tillverkningsvärde år 1907: 23,040 kr. Arbetareantal: 20 man. 6 fasta kalkugnar. Tillverkar rå kalksten och bränd kalk, äfvensom byggnadssten, grafmonument, kvarnstenar och marmorarbeten.

177. *Åraslöfs Kalkstensbrott* i Önnestads s:n, Kristianstads län. Postadress: Fridhem. Ägare: Ola Persson.

178. *Årby Egendom*, Hållsta, Södermanlands län. Ägare: P. Schollin-Borg (grossh. L. Liberg, Stockholm). Tillverkningsvärde år 1906: 275 kr. Tillverkar rå kalksten för gjuterier.

179. *Älfvestorps Aktiebolag* i Grythytte s:n, Örebro län. Postadress: Rockesholm. Utom annan rörelse idkar

bolaget brytning och försäljning af rå kalksten, som hufvudsakligen användes för glasbrukens behof. Denna tages från den s. k. Hasselhöjden, V. om Älfvestorp.

180. *Ödbogårdens Kalkstensbrott* i Kinne-Klefva s:n, Skaraborgs län. Postadress: Götene. Ägare: Otto Svenssons eftertr., G. Svensson. Tillverkningsvärde år 1907: 13,537 kr. Arbetareantal: 18 man. Tillverkar bränd kalk.

181. *Ödegårdens Kalkbruks Aktiebolag* i Hvarfs s:n, Skaraborgs län. Postadress: Ekedalen. Bolaget grundades år 1908. Aktiekapital: 300,000 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: Otto Scholz, ordf.: frih. Alfred von Essen, ingenjör: Georg Eneroth, Dverstorp. Tillverkningsvärde år 1907: 13,282 kr. Arbetareantal: 25 man. 4 fältugnar. Tillverkar bränd kalk.

182. *Öfverhärde Kalkbruk* i Valbo s:n, Gäfleborgs län. Postadress: Mackmyra. Ägare: ett bolag. Insp.: N. Brolund.

183. *Ölands Nya Cement Aktiebolag*, Degerhamn, Södra Möckleby s:n, Kalmar län. Postadress: Degerhamn. Tel. adr.: Insula R. T. Degerhamn. Bolaget grundades år 1895, med ändring 1905, 1906. Aktiekapital: 1,500,000 kr. à 100 kr. Verkst. dir.: G. A. Granström, disponent: I. Johansson. Tillverkningsvärde år 1907: 43,708 kr. Arbetareantal: 70 man. Tillverkar rå kalksten, bränd kalk och kalkstensmjöl.

184. *Ölands Stenhuggeri* i Persnäs s:n (Öland), Kalmar län. Postadress: Persnäs. Ägare: Aron Johansson.

185. *Örebro Nya Stenhuggeri*. Postadress: Örebro. Ägare: F. L. Hellström. Tillverkar grafvårdar och marmorarbeten.

186. *Örsta Kalkstensbrott* i Tysslinge s:n, Örebro län. Postadress: Latorps bruk. Ägare: R. Seilitz.

II. **Firmor, som bryta kalksten och dolomitisk kalksten hufvudsakligen för eget behof.**

187. *Aktiebolaget Bofors-Gullspång*, Bofors, äger Bengts-
torps kalkstensbrott vid Vikersvik för brytning af masugns-
kalksten till Bofors 2 masugnar.

188. *Aktiebolaget Bredsjö Bruk*, Bredsjö, äger eget sten-
brott för brytning af masugnskalksten till Hjulsjö och Bred-
sjö 2 masugnar.

189. *Aktiebolaget Forsmarks Bruk*, Forsmark, Stockholms
län, bryter kalksten ur egna brott för sin sulfatfabrik.

190. *Aktiebolaget Ludvika Bruksägare*, Ludvika, äger
kalkstensbrott för brytning af masugnskalksten till Marnäs
och Norhyttans masugnar.

191. *Aktiebolaget Mölnbacka-Trysil*, Forshaga, Värm-
lands län, använder delvis kalksten från egna brott för Klara-
fors sulfittfabrik.

192. *Aktiebolaget Skogaholms Bruk*, Svennevad, äger kalk-
stensbrott vid Ödeskärr i Lerbäcks s:n, Örebro län, för bryt-
ning af masugnskalksten till Skogaholms masugn.

193. *Aktiebolaget Stjärnfors-Ställdalen*, Kopparberg, har
egna stenbrott för brytning af masugnskalksten till Ställdalens
masugn.

194. *Bonde, Carl Carlsson, frih., öfverstekammarjunkare*,
Eriksberg, Katrineholm (Stockholm), äger kalkstensbrott vid
Lissnäs i Stora Malms s:n, Södermanlands län, för brytning
af masugnskalksten till Forssjö masugn.

195. *Carlsdals Aktiebolag*, Carlsdal, äger kalkstensbrott
vid Fanthyttan och Latorp för brytning af masugnskalksten
till Carlsdals 2 masugnar samt vid Älfhyttan och Öfalla till
Granbergsdals masugn.

196. *Dalkarlshytte Aktiebolag*, Lindesberg, äger kalk-
stensbrott i Linde socken, Örebro län, för brytning af masugns-
kalksten till Dalkarlshytte 2 masugnar.

197. *Gravendals Aktiebolag*, Strömsdals bruk, har egna kalkstensbrott för brytning af kalksten till Fredriksbergs sulfitfabrik och masugnskalksten till Strömsdals masugn.

198. *Hissmofors Aktiebolag*, Krokomb, Jämtlands län, bryter kalksten ur egna brott för Hissmofors sulfitfabrik.

199. *Horndals Järnverks Aktiebolag*, Horndal, har eget kalkstensbrott vid Valla, Byvalla, för brytning af masugnskalksten till Horndals och Näs masugnar.

200. *Hällefors Bruks Aktiebolag*, Hällefors, har egna kalkstensbrott för brytning af masugnskalksten till Säfvenfors masugn.

201. *K. K. Karlsson*, Saxån, Persberg, har eget kalkstensbrott vid Gåsgrufvan, Persberg, för brytning af masugnskalksten till Saxåhytte masugn.

202. *Klosters Aktiebolag*, Långshyttan, äger kalkstensbrott vid Norrbärksbo i Husby s:n för brytning af masugnskalksten till Långshyttan 2 masugnar.

203. *Larsbo-Norns Aktiebolag*, Vikmanshyttan, har eget kalkstensbrott för brytning af masugnskalksten till Norns masugn.

204. *Nordlanders, Axel, Sterbhus*, Klenshyttan, har eget brott för brytning af masugnskalksten till Klenshytte masugn.

205. *Näfvekvärns Bruks Aktiebolag*, Näfvekvarn, äger eget brott för brytning af kupolugnskalksten till Näfvekvärns bruk.

206. *Sandvikens Järnverks Aktiebolag*, Sandviken, har eget kalkstensbrott för brytning af masugnskalksten.

207. *Sikfors Bruks Aktiebolag*, Sikfors, har eget brott för brytning af masugnskalksten till Sikfors masugn.

208. *Uddeholms Aktiebolag*, Geijersholm, äger »Limkulens» kalkstensbrott i Nordmarks s:n för brytning af masugnskalksten till Gustafsforss, Motjärnshyttans och Hagfors masugnar.

III. Kritförsäljningsbolag och kritbruk.

209. *Kritbruksbolaget i Malmö* (fru Anna Hörstedt och Einar Hörstedt). Firman tecknas af Einar Hörstedt. Bedrifver försäljning af krita från samtliga skånska kritbruk. Postadress: Ö:a Kajgatan 16, Malmö.

210. *Aktiebolaget D. Hjorths Kritbruk* i Husie s:n, Malmöhus län. Postadress: N:a Vallgatan 30, Malmö. Bolaget grundades 1901. Aktiekapital: 100,000 kr. à 500 kr. Verkst. dir.: D. Hjorth.

211. *Kvarnby Bruksbolag* i Husie s:n, Malmöhus län. Ägare: Anna Hörstedt. Disponent: Einar Hörstedt.

212. *Kvarnby Kritbruks Aktiebolag* i Husie s:n, Malmöhus län. Postadress: Ö. Kajgatan 16 A, Malmö. Bolaget grundades 1905. Aktiekapital: 100,000 kr. à 2,500 kr. Verkst. dir.: B. J. Murman.

213. *Kvarnby Kritbruk* i Husie s:n, Malmöhus län. Ägare: Anna Larsson. Postadress: Kvarnby.

214. *Malmö Kritbruk* i S. Sallerups s:n, Malmöhus län. Postadress: Östergatan 12 B, Malmö. Ägare: A. P. Sjöberg.

215. *Sallerups Kritbruk* i S. Sallerups s:n, Malmöhus län. Ägare: K. von Wowern, Sallerup.

216. *Sallerups Kritbruksbolag* i S. Sallerups s:n, Malmöhus län. Postadress: Slottsgatan 22 B, Malmö. Disponent: Oscar Andersson.

217. *Svenska Kritbruks Aktiebolaget* i Tullstorp, S. Sallerups s:n, Malmöhus län. Postadress: Västergatan 64, Malmö. Bolaget grundades 1901. Aktiekapital: 200,000 kr. à 500 kr. Disponent: Rich. M. Arnberg.

218. *Tullstorps Kritbruk* i S. Sallerups s:n, Malmöhus län. Ägare: Per Olsson, Tullstorp.

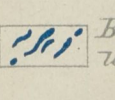
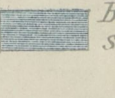
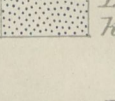
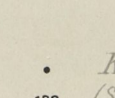
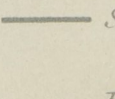

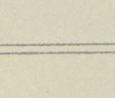
INNEHÅLL.

	Sid.
Inledning	1
Produktion	6
Konsumtion	15
Export och import	52
Sammanställning	63
Firmaförteckning	68
I. Firmor, som bryta kalksten och dolomit för försäljning	68
II. Firmor, som bryta kalksten och dolomitisk kalksten hufvudsakligen för eget behof	96
III. Kritförsäljningsbolag och kritbruk	98

ÖFVERSIKTSKARTA
ANGIFVANDE
SVERIGES KALKSTENSFÖREKOMSTER
utarbetad 1911 af HERMAN HEDSTRÖM
på grundval af Sveriges Geologiska Undersöknings kartmaterial

FÖRKLARING

- Berggrund af kalksten, tillhörande urberget (och den algonkiska serien)
- Berggrund af kalksten, tillhörande silurformationen
- Berggrund af kalksten, tillhörande kristallinonen
- Dolomiter och dolomitiska kalkstenar
- Kalkstensbrott och kalkindustri-anläggningar (Siffrorna hänvisa till nummer i firmaförteckningen.)
- Statens järnvägar
- Enskilda järnvägar

Skala 1:2000000
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 kilometer

